

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

**Kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisen tyttötyön
toimintamallin kehittäminen Vantaan Tyttöjen Tilalla**

Sanna Heikkinen-Velican

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma AIK 210 op 2013 – 2018

Arvioitavaksi jättämisaika 11 / 2015

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma
TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Sanna Heikkinen-Velican	Sivumäärä 49
Työn nimi Kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisen tyttötyön toimintamallin kehittäminen Vantaan Tyttöjen Tilalla	
Ohjaava(t) opettaja(t) Heini Kapanen, Heli Eischer	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Vantaan Nicehearts ry, Johanna Sjöholm	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyö kuvaa Vantaan Tyttöjen Tilan kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisen toimintamallin Vantaalla. Työn tilaajana on Vantaan Nicehearts ry, joka on vuonna 2001 perustettu tyttö- ja naistoiminnan oppimis- ja kohtaamispaikka Vantaan Tikkurilassa, jossa toimii myös Vantaan Tyttöjen Tila.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena on kuvata se toimintamalli ja ne toimintakäytänteet, joita Vantaan Tyttöjen Tilalla toteutetaan. Opinnäytetyö myös lisää tietoa tyttötyöhön liittyvistä aihealueista, joita ovat muun muassa sukupuolisensitiivisyys, kulttuurisensitiivisyys, voimaantuminen, sekä tyttötutkimus. Opinnäytetyön kehittämistehtävää lähestytään prosessikuvauksen ja tutkimuksellisen kehittämistoiminnan kautta. Opinnäytetyössä kuvataan myös toimintamallin tuloksia, vaikutuksia ja kehittämis ehdotuksia.</p> <p>Vantaan Tyttöjen Tila on mukava, viihtyisä ja turvallinen kohtaamispaikka kaikille 10-28-vuotiaille tytöille, nuorille naisille sekä sellaisiksi itsensä tunteville. Tyttöjen Tilassa käy eri-ikäisiä tyttöjä monista eri kulttuuritaustoista. Tyttöjen Tilan tarkoituksena on tarjota tytöille kohtaamispaikka, jossa he voivat tavalta toisiaan ja osallistua oman tahdon mukaan erilaisiin toiminnallisiin ryhmiin. Toiminnalla tavoitellaan yhteisöllisyyden vahvistamista, avoimuuden lisäämistä, tietoisuuden kasvattamista ja ystävyyssuhteiden luomista. Opinnäytetyössä kuvattava toimintamalli koostuu seuraavista osa-alueista: matalankynnyksen kohtaamispaikka tytöille, vuorovaikutukselliset tyttöryhmät, yksilötyö ja -tuki sekä nuorten äitien vertaistukitoiminta. Opinnäytetyössä on myös nostettu esiin vapaaehtoistyön ja moniammatillisen yhteistyön merkitystä sukupuolisensitiivisessä nuorisotyössä.</p> <p>Vantaan Tyttöjen Tilaa voisi myös kuvailla tyttöjen omana niin fyysisenä kuin henkisenäkin tilana, jossa jokainen kohdataan juuri sellaisena kuin hän on. Erilaiset tytöt yhdessä ja yhdenvertaisesti ovat mukana oppimassa toisiltaan, löytämässä uusia ystäviä, saamassa uudenlaisia ja erilaisia kokemuksia arkeen, sekä kohtaavat välittäviä aikuisia Tyttöjen Tilan toiminnassa. Tänä päivänä puhutaan paljon lasten ja nuorten yksinäisyydestä ja syrjäytymisen vaarasta ja tämä näkyy myös Tyttöjen Tilalla. Toimintamalli, joka kuvataan tässä opinnäytetyössä, tähtää tyttöjen voimaantumisen tukemiseen ja mahdollistamiseen sekä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin lisäämiseen.</p> <p>Opinnäytetyöllä on merkitystä ammattialalle muun muassa siinä, että lisääntyvissä määrin tämän päivän nuorisotyökentällä eri toimijoiden kesken puhutaan kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisestä ohjauksesta ja yksilöiden kohtaamisesta. Yhteiskuntamme moninaistuu ja monikulttuurisuus on osa arkea tänään. Se tapa ja asenne, millä jokaista yksilöä kohdataan nuorisotyön kentällä on ensiarvoisen tärkeää. Tämän opinnäytetyön kautta tuodaan esille sitä, mitä se kohtaaminen on juuri Vantaan Tyttöjen Tilalla. Se voi toivottavasti toimia esimerkkinä myös muille toimijoille ruohonjuuritasolla ja erityisesti antaa eväitä jalkauttaa toimintaa laajemmin myös Vantaalla.</p>	
Asiasanat sukupuolisensitiivisyys, kulttuurisensitiivisyys, tyttötyö, voimaantuminen, toimintamalli,	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme in Youth Work and Civic Activities

ABSTRACT

Author Sanna Heikkinen-Velican	Number of Pages 49
Title Developing the Culture and Gender Sensitive Girl Work model at the Girls' Space of Vantaa	
Supervisor(s) Heini Kapanen, Heli Eischer	
Subscriber and/or Mentor Nicehearts of Vantaa, Johanna Sjöholm	
<p>Abstract</p> <p>This thesis describes the culture and gender sensitive girl work model in Vantaa. The thesis has been ordered by Nicehearts of Vantaa, which is a local non-governmental organization established in 2001 with the aim to provide a learning centre and a place of encounter for girls and women in Tikkurila.</p> <p>The aim of the thesis is to describe the model and methods that are being implemented at the Girls' Space in Vantaa. This thesis also increases knowledge about the themes linked with girl work in general which are gender sensitivity, culture sensitivity, empowerment as well as research done for girl work and women's empowerment. This thesis has been developed based on process description and action research methods. The thesis also describes the results, impact and suggestions for the model developed for the Girls' Space of Vantaa.</p> <p>The Girls' Space of Vantaa is a safe and cosy meeting place for all girls and young women between the ages of 10-28. The main goal of the Girls' Space of Vantaa is to support the growth and identity of young girls and women and help them become who they want to be in an atmosphere that respects the sense of community, diversity and womanhood. The activities aim at increasing the sense of community, openness, knowledge and creating friendships across borders. The model described in this thesis is comprised of the following: low threshold meeting place for girls and young women, targeted dialogue groups for girls, individual support and the activities for young mothers. The thesis also pays attention to the importance of volunteer work and co-operation between the different sectors in the society in gender sensitive youth work.</p> <p>The Girls' Space of Vantaa could also be described as both a physical and psychological space of the girls where they will be encountered as unique individual, just as they are. Different types of girls are learning new things as equals can meet caring adults and make new friends. There is a lot of talk today about the loneliness of young people and the fear of social exclusion and this can also be seen at the Girls' Space of Vantaa. The model that has been developed and that is described in this thesis aims at the empowerment of girls and increasing their overall well-being.</p> <p>I believe that this thesis will bring some new thoughts for the youth work sector, as more and more there is talk about gender and culture sensitivity in youth work. Our society is becoming more and more diverse and multiculturalism is the norm today. The way and attitude that we encounter young people in our work is crucial. This thesis hopes to bring out and show how this encounter happens at the Girls' Space of Vantaa and can be an example for other organizations at the grass-root's level and especially help expand the activities further in the city of Vantaa.</p>	
Keywords gender sensitivity, culture sensitivity, empowerment, girl work, working model	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 KEHITTÄMISTEHTÄVÄ JA LÄHESTYMISTAPA	6
3 VANTAAN NICEHEARTS RY	7
3.1 Toiminnan historia ja perusta	8
3.2 Vantaan Tyttöjen Tila	12
4 SUKUPUOLISENSITIIVISYYDESTÄ VOIMAANTUMISEEN	13
4.1 Sukupuolisensitiivisyys	13
4.2 Kulttuurisensitiivisyys	16
4.3 Voimaantuminen	17
4.4 Hieman taustaa tyttötyön selvityksiin	18
5 KULTTUURI – JA SUKUPUOLISENSITIIVINEN TYTTÖTYÖN KEHITTÄMISHANKE VANTAALLA 2013-2015	22
5.1 Perustelu kehittämishankkeen toteuttamiselle	23
5.2 Hankkeen tavoitteet	25
6 KEHITTÄMISTEHTÄVÄN TULOKSET	27
6.1 Vantaan Tyttöjen Tilan toimintamalli	31
6.2 Toimintamallin arviointi –analyysi	38
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET	43
LÄHTEET	47

1 JOHDANTO

Kulttuuri- ja sukupuolisensitiivinen tyttötyön kehittämishanke Vantaalla vuosina 2013-2015 keskittyi Vantaan Tyttöjen Tilan perustamiseen Tikkurilaan, Vantaan Nicehearts ry:n keskeiseksi toiminnaksi. Kehittämishankkeen tuloksena Vantaan Tyttöjen Tila on tänään turvallinen ja viihtyisä oppimis- ja kohtaamispaikka 10–28-vuotiaille tytöille, nuorille naisille ja sellaisiksi itsensä tunteville, jossa toteutetaan kulttuuri- ja sukupuolisensitiivistä nuorisotyötä.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on kuvata Vantaan Tyttöjen Tilan toimintamalli sekä toimintakäytänteet. Tämä malli on kolmivuotisen kehittämishankkeen tulos ja opinnäytetyö toimii samalla myös sen loppuraporttina niin Vantaan Nicehearts ry:lle eli työni tilaajalle, rahoittajalle eli Raha-automaattiyhdistykselle sekä muille yhteisöryhmille sekä sidosryhmille. Opinnäytetyö on tuottanut hyvin konkreettisen kuvauksen siitä kuinka juuri vantaalainen tyttötyön malli on onnistuttu juurruttamaan Vantaan Nicehearts ry:n toimintaan.

Opinnäytetyö käsittelee laajemmin tietopohjaa ja terminologiaa, joka liittyy juuri tyttöerityiseen työhön. Sukupuolisensitiivisyys, kulttuurisensitiivisyys, ja voimaantumisen ovat tässä työssä keskiössä. Työssä tullaan myös vahvasti keskustelemaan kohtaamisen tärkeydestä nuorisotyössä ja sen vaikutuksesta.

Kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisen tyttötyön kehittämishankkeen ja Vantaan Tyttöjen Tilan johtajana olen myös itse sukeltanut uuteen maailmaan ja haastanut itseäni kehittymään niin henkilökohtaisessa kuin ammatillisessakin mielessä. Opinnäytetyön kautta sain lisävaltuutuksen tutustua alan kirjallisuuteen ja pohtia tyttötyön mahdollisuuksia ja myös rajoitteita eri näkökulmista. Sain myös mahdollisuuden astua hetkeksi oman mukavuusalueen ulkopuolelle ja myös katsella Vantaan Tyttöjen Tilan toimintaa välillä ulkopuolelta.

”Täällä saan olla juuri sellainen kuin olen ja voin rohkeasti kokeilla uusia juttuja pelkäämättä, että joku kiusaa, syrjii tai hylkii. Täällä olen turvassa.” Osallistuja-tyttö, 12-vuotta.

2 KEHITTÄMISTEHTÄVÄ JA LÄHESTYMISTAPA

Tämä opinnäytetyö työelämälähtöisenä kehittämistyönä mallintaa Vantaan Tyttöjen Tilan kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisen toimintamallin/toimintakäytänteet Vantaalla. Opinnäytetyö toimii samalla kolmivuotisen kehittämisprojektin loppuraporttina niin rahoittajalle eli Raha-automaattiyhdistykselle (RAY) kuin muille sidosryhmille ja yhteistyökumppaneille. Kehittämistyön tilaajana toimii Vantaan Nicehearts ry, joka pyörittää Vantaan Tyttöjen Tilaa Tikkurilassa.

Opinnäytetyöni pyrkii tuottamaan tietoa, joka kehittää ja uudistaa työelämän osaamis- ja tietopohjaa. Opinnäytetyöni perustuu omaan kokemukseeni kehittämisprojektin vaiheista, ja niihin toimintamalleihin, joita Vantaan Tyttöjen Tilan työyhteisö on päättänyt jalkauttaa pysyvään toimintaan. Olen toiminut projektijohtajana Kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisen tyttötyön kehittämisprojektissa Vantaan Nicehearts ry:ssä 11.3.2013 lähtien, joten olen ollut vastaamassa toimintamallin kehittämisestä projektin alusta asti. Olen myös vastannut toimintamallin pilotoinnista ja toteuttamisesta Vantaan Tyttöjen Tilalla sekä toiminnan seurannasta ja arvioinnista. Jatkuvan palutteen ja arvioinnin kautta olemme kehittäneet toimintamalliamme.

Opinnäytetyöni kehittämistehtävää lähestyn prosessikuvauksen ja tutkimuksellisen kehittämistoiminnan kautta. Kehittäminen on konkreettista toimintaa, jolla on selkeä tavoite, ja projektitoiminta etenee selkeänä ja systemaattisena prosessina (Toikko & Rantanen 2009, 14). Kehittäminen tähtää myös muutokseen ja sen taustalla voi olla nykyisen tilanteen muuttaminen tai tarve innovoida jotain uutta. Tarpeena voi myös olla toiminnan tehokkuuden ja vaikutuksen lisääminen. (Toikko & Rantanen 2009, 16.) Myös reflektointi on kehittämistoiminnassa äärimmäisen tärkeää. Se näkyy muun muassa siinä, kuinka toimintakäytänteitä, lähestymistapoja sekä kehittämisen menetelmiä uudelleenarvioidaan jatkuvasti prosessin aikana. Tämän päivän yhteiskunnassa myös toimintaympäristöt muuttuvat. Tällaisessa ympäristössä tapahtuva kehittämistoiminta ei perustu välttämättä tiukasti määriteltyihin prosesseihin, vaan prosessi itsessään täydentyy ja muuttuu. (Toikko & Rantanen 2009, 52-53.) Reflektiivinen ajattelu on myös yksi toimintatutkimuksen lähtökohdista, ja sen avulla voidaan päästä toiminnan ymmärtämiseen erilaisesta ja uudesta näkökulmasta, jolloin

toimintaa voidaan myös kehittää eteenpäin (Aaltola & Valli 2001, 175). Vaikka suoranaisesti tämä opinnäytetyö ei käytä toimintatutkimuksellista lähestymistapaa, näen kuitenkin että myös meidän työyhteisö on tehnyt toimintatutkimusta sillä se on pohtinut ja kehittänyt työtään, analysoinut työn historian vaikutusta nykypäivään, kehittänyt erilaisia ongelmanratkaisuvaihtoehtoja, tuottanut uudenlaista tietoa keskustelemalla, kokeilemalla ja rinnastamalla sitä aikaisempaan tietoon, ja julkistanut kokemuksiaan myös oman yhteisönsä ulkopuolelle. (Aaltola & Valli 2001, 183.)

Opinnäytetyössäni ja sitä edeltävissä kehittämisprojektin eri vaiheissa vuosina 2013–2015 työyhteisömme on jatkuvasti analysoinut, pohtinut, seurannut ja arvioinut Vantaan Tyttöjen Tilan toimintaa ja sen vaikutusta niin yksilön kuin yhteisönkin tasolla. Olemme tuottaneet uudenlaista tietoa työhömmme liittyvistä aihealueista ja keskustelleet niistä myös työyhteisön ulkopuolella. Näitä aihealueita tulen käsittelemään luvussa 4 tarkemmin.

3 VANTAAN NICEHEARTS RY

Tämä opinnäytetyö on toteutettu Vantaan Nicehearts ry nimisessä yhdistyksessä, joka sijaitsee Tikkurilassa, Vantaalla. Yhdistys ylläpitää Suomen ainoaa toiminnassa olevaa naisresurssikeskusta, Naisresurssikeskus Pihlajaa. Naisten hyvinvoinnin lisääminen ja tasa-arvon edellytysten parantaminen on yksi naisresurssikeskusten tärkeimpiä päämääriä. Tätä päämäärää tavoitellaan muun muassa kehittämällä ja hyödyntämällä naisten taitoja, osaamista ja ideoita, sekä osallistamalla heitä paikallisessa ja alueellisessa kehittämistyössä. Työllistymisen tukitoimet ja yrittäjyyden edistäminen ovat naisresurssikeskusten keskeisiä tehtäviä, kuten myös sukupuoli-tietoinen aluevaikuttaminen, tasa-arvoisen yhteiskunnan rakentaminen sekä monikulttuuristen naisten yhteiskuntaan integroiminen. (Sjöholm 2011, 5.)

Naisresurssikeskus Pihlaja toimii matalankynnyksen kohtaamis- ja oppimispaikkana, johon eri-ikäiset ja -kulttuuriset tytöt ja naiset voivat tulla osalliseksi toimintaan. Vuoden 2015 toimintasuunnitelman mukaan tavoitteena on tuoda yhteen ihmisiä, joilla on mahdollisuus ja halu auttaa kanssasaisia ja heidän perheitään. Yhdistyksen

palvelut toteutetaan kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisellä työotteella yksilöä kunnioittaen ja kokonaisvaltaisesti auttaen. Jokainen kohdataan yksilönä, ilman että hänen kulttuuritaustansa tai sukupuolensa asettaa ennakkoluuloja tai odotuksia. Kaiken toiminnan tarkoituksena on osallistujien voimaantuminen sekä minäkuvan ja itsetunnon vahvistuminen sekä olemassa olevan osaamisen tunnistaminen. (Vantaan Nicehearts ry. 2015.)

3.1 Toiminnan historia ja perusta

Vantaan Nicehearts ry on vuonna 2001 perustettu yhdistys. Yhdistyksen päämääränä on tyttöjen ja naisten voimaantumisen tukeminen ja mahdollistaminen, hyvinvoinnin lisääminen ja tasa-arvon sekä yhdenvertaisuuden edistäminen sekä rauhan rakentaminen yhteiskunnallisen vaikuttamistyön avulla. (Vantaan Nicehearts ry. 2015.)

Toiminta alkoi vuonna 2001 tyttötyöllä samaan aikaan kun Suomessa nousi keskusteluun sukupuolisensitiivinen nuorisotyö ja ensimmäinen Tyttöjen Talo® avattiin Helsingissä. Ennakkoluulottomasti yhdistys katsoi samaan aikaan tulevaisuuteen ja lähti rakentamaan paikkaa, josta voisi käyttää myös sanoja ”hub”, ”areena” ja ”kohtaamispaikka”, joksi yhdistyksen toimintakeskusta tänä päivänä myös nimitetään. Haluna oli perustaa ja ylläpitää paikka, jossa eri-ikäiset, eri kulttuurin ja etnisen taustan omaavat ja omalla tavallaan erilaiset tytöt ja naiset voisivat kohdata toisiaan. Tavoitteena oli myös löytää kestäviä ratkaisuja niihin ongelmiin ja haasteisiin, joita tytöt ja naiset kohtaavat sekä lisätä kokonaisvaltaista hyvinvointia niin tyttöjen ja naisten kuin koko perheiden tasolla. (Vantaan Nicehearts ry. 2011, 29.)

Vuonna 2001 Vantaan Nicehearts ry järjesti Vantaalla eri nuorisotiloissa tyttöjen iltoja sekä avointa kerhotoimintaa. Tyttöjen illat tavoittivat runsaasti myös niitä tyttöjä, jotka eivät käyneet nuorisotaloilla. Huomio kiinnittyi siihen, että tytöt olivat nuorisotiloissa aliedustettuina sekä paljolti katsojan roolissa ”seinäruusuina”. Toiminta lähti liikkeelle halusta vaikuttaa tähän tilanteeseen ja perustaa yhdistys, joka toisi yhteen eri-ikäisiä tyttöjä ja naisia sekä tarjoaisi heille mahdollisuuden kohdata toinen toisiansa turvallisessa ja välittävässä ilmapiirissä. Tytöille suunnattu avoin kerhotoiminta veti puoleensa maahanmuuttajatyttöjä sekä ujoja, syrjäänvetäytyviä tyttöjä. Toiminta

piti sisällään erilaisia kerhoja mm. kädentaito, media, valokuvaus, animaatio, tyttöjen tietokonepelit ja kokkaus. Tyttöillä oli myös mahdollisuus harrastaa itämaista tanssia ja muun muassa cheerleadingiä. Eurooppalainen nuorisovaihto-ohjelma mahdollisti tyttöryhmien osallistumisen Lontoossa ja Saksassa järjestetyille kansainvälisille nuorisovaihtotapaamisille. (Vantaan Nicehearts ry. 2015.)

Yhdistys on saanut avustusta Vantaan kaupungin hallitukselta syrjäytymisen ennaltaehkäisevään työhön vuodesta 2004 alkaen. Kaupungin tukijärjestelmän uusiutumisen myötä 2010 avustus saadaan vapaa-aika ja asukaspalvelulautakunnalta. Yhdistys liittyi vuonna 2005 Suomen Naisjärjestöjen keskusliittoon ja oli perustamassa Suomen Naisresurssikeskusten yhdistys ry:tä 2005. Yhdistys on laajasti verkostoitunut Vantaalla, pääkaupunkiseudulla, Suomessa ja kansainvälisesti. (Vantaan Nicehearts ry. 2015.)

Vaikka yhdistys on saanut alkunsa tyttötyöstä, vuonna 2015 yhdistyksen toiminta koostuu hyvin monipuolisesta toiminnasta niin tytöille kuin naisillekin. Sosiaalisen tukitoiminnan toimintamallissa tarjotaan matalan kynnyksen oppimispaiikkaa missä asiakasta arvostetaan ja hän tuntee arvostuksen hänen omista lähtökohdistaan ja jossa voi tavata myös muita samassa tilanteessa olevia naisia. Kohtaamis- ja oppimispaiikassa voi osallistua muun muassa ohjattuun kielen opetukseen, liikuntatapahumiin ja verkostoitua joko kantaväestön tai toisten maahanmuuttajanaisten kanssa. ”WahvaNainen” toimintamallin tarjoama palveluohjaus on tärkeää erilaisissa muutos- ja siirtymävaiheissa, kuten kotoutumisen apuna. Palveluohjaus on todettu hyödylliseksi erityisesti silloin, kun asiakkaila on pitkäaikainen ja monimuotoinen palvelutarve. (Vantaan Nicehearts ry. 2015.)

Työvoimapolitiittisen ja työvalmennuksen päätavoitteena on edistää työttömien työnhakijoiden, erityisesti pitkäaikaistyöttömien maahanmuuttajanaisten, työllistymistä. Tämä työllistyminen voi tapahtua joko suoraan avoimille työmarkkinoille tai välillisesti ammattitutkinnon tai sen osan suorittamisen kautta. Hankkeessa asiakkaiden työmarkkinavalmiudet, kuten suomen kielen taito, tietotekniset taidot ja suomalaisen työkuulttuurin ja yhteiskunnan tuntemus paranevat ja työn hakemisen moninaiset menetelmät tulevat tutuiksi. Ryhmien kanssa tehdään tutustumiskäyntejä ja vierailuja yrityksiin, oppilaitoksiin ja muihin työllistymistä edistäviin työkokeilupaikkoihin. Hankkeen kehitystavoitteita ovat sekä kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisen työllisty-

mispalvelumallin kehittäminen, että henkilökohtaisen osaamisen tunnistamisen ja jatkokoulun mallintaminen. ”Kulttuuri- ja sukupuolisensitiivinen kotouttamispolku Qu-tomo” projektin kautta on luotu opas, jonka tarkoituksena on laajentaa ymmärrystämme ja osaamistamme sekä herätellä ajatuksia kulttuuri- ja sukupuolisensitiiviseen työöteeseen kotouttamisen palveluissa. Opas sisältää suoria lainauksia, yhteistyöfoorumien osallistujien ideoita, kokemuksia, ajatuksia ja huomioita kotoutumisesta suomalaiseen yhteiskuntaan ja kotoutumispalveluista. (Vantaan Nicehearts ry. 2015.)

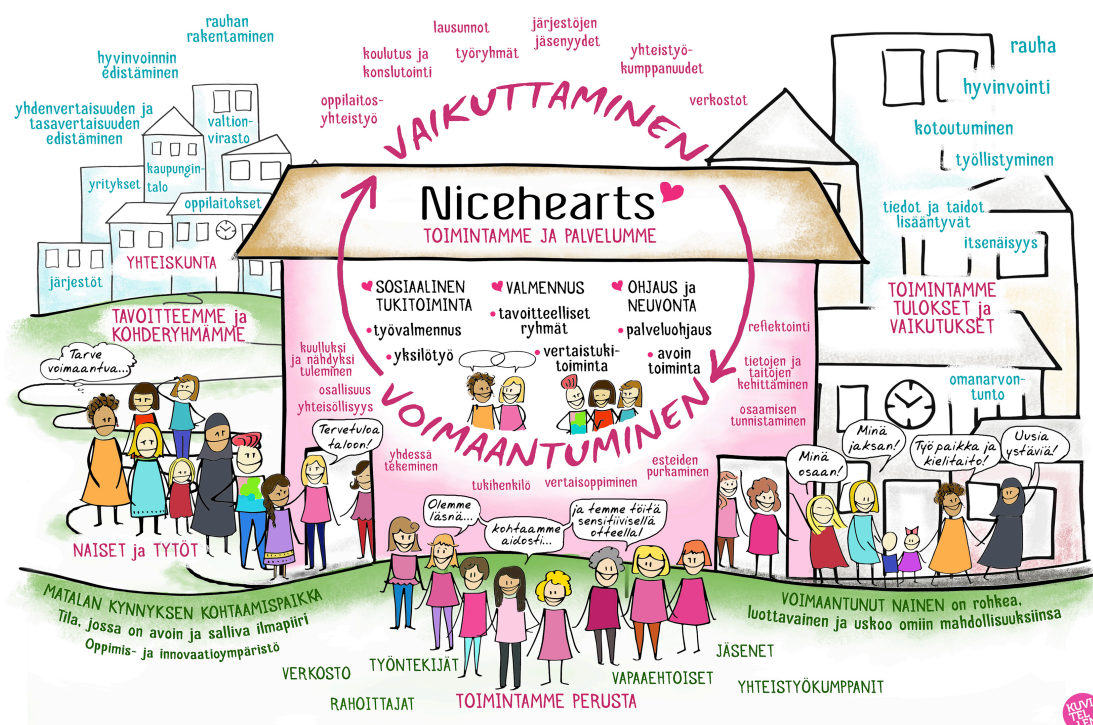
Vantaan Nicehearts ry on ylläpitänyt Naisresurssikeskus Pihlajaa vuodesta 2008 lähtien. Sitä ennen toimintaa toteutettiin Vantaan Nuorisopalveluiden tiloissa Tikkurilassa. Naisresurssikeskus Pihlajassa tarjotaan palveluita tytöille ja naisille. Yhdistyksen toiminta jakautuu kahteen osa-alueeseen: 1. Tyttöjen ja naisten voimaantumisen edistäminen ja 2. yhteiskunnallinen vaikuttamistyö. Tytöille ja naisille suunnatut palvelut koostuvat sosiaalisesta tukitoiminnasta, valmennuksesta sekä ohjauksesta ja neuvonnasta, joita toteutetaan järjestämällä tavoitteellisia ryhmiä ja vertais-tukitoimintaa sekä tarjoamalla työvalmennusta. Lisäksi yhdistys tekee yksilötyötä. (Vantaan Nicehearts ry. 2015.) Kuva 1 sivulla 11 kuvaa myös kokonaisvaltaisesti Vantaan Nicehearts ry:n toimintaa ja palvelupolkua.

Vantaan Nicehearts ry:n toiminta luo pitkäkestoisia naisten keskinäisiä verkostoja ja edistää erikulttuuristen ja eri-ikäisten kohtaamisia arjessa. Hyvinvoivista tytöistä kasvaa hyvinvoivia naisia ja perheitä. Yhdistyksen visiona on olla monimuotoisen tyttö – ja naistoiminnan edelläkävijäyhteisö Suomessa. Yhdistyksen missio on tyttöjen ja naisten hyvinvoinnin lisääminen Vantaan alueella. Yhdistyksen arvot ovat tasa-arvo, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys ja ilo, ja arvot näkyvät kaikessa toiminnassa ja ilmapiirissä. (Vantaan Nicehearts ry. 2015.)

Toiminnan tuloksena toimintaan osallistuneiden tyttöjen ja naisten kielitaito paranuu, heidän tiedot ja taidot lisääntyvät, heidän yksinäisyyden tunne vähenee, usko tulevaisuuteen ja omiin mahdollisuuksiin kasvaa, itsenäisyyden kokemus kasvaa, itsetunto kasvaa ja oman arvon tunto lisääntyy. Toiminnan tuloksena on voimaantunut yksilö. Yksilön voimaantuessa vaikuttamme välillisesti perheeseen, yhteisöön ja asuinalueeseen sekä yhteiskuntaan. Tulokset vaikuttavat parantaen kotoutumista, edistävät rauhan säilymistä ja rakentumista sekä hyvinvointia. Tuloksena Vantaan

Nicehearts toimintaideologia leviää myös laajemmalle. (Vantaan Nicehearts ry. 2015.)

Vantaan Nicehearts ry:ssä tehdään työtä kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisellä työtteella. Yhdistys tunnetaan vahvana monikulttuurisena ja monimuotoisena toimijana ja sillä on paikalliset, alueelliset, valtakunnalliset ja kansainvälisetkin verkostot ja kumppanuudet. Vantaan Nicehearts ry on asemoitunut vahvaksi osaksi vantaalaista palvelu- ja toimijaverkostoa. Yhdistys tekee laajaa yhteistyötä toiminnan kannalta oleellisten yhteistyötahojen kanssa, joissa on osallisena kaikki yhteiskunnan eri tasot: julkinen, yksityinen, kolmas sektori sekä oppilaitokset. Yhteistyö verkosto laaja ja moniammatillinen ja sillä on merkityksensä yhdistyksen vaikuttavuustyössä ja tavoitteiden saavuttamisessa. (Vantaan Nicehearts ry. 2015.)

Kuva 1

3.2 Vantaan Tyttöjen Tila

Vantaan Tyttöjen Tila on perustettu tyttöjen ja nuorten naisten omaksi tilaksi, jossa voi saada tukea omaan kasvuunsa, tulla nähdyksi ja kuulluksi sellaisena kun on ja viettää vapaa-aikaansa lämminhenkisessä, yhteisöllisessä ympäristössä. Tyttöjen Tilaan ovat tervetulleita kaikki 10–28-vuotiaat tytöt ja nuoret naiset. Suurin osa toiminnasta on tytöille maksutonta. Vantaan Tyttöjen Tila on osa Vantaan Nicehearts ry:n kulttuuri- ja sukupuolisensitiivistä tyttötyö –kehittämishanketta (2013–2015), jossa tytöt ja nuoret naiset pääsevät pohtimaan omaa tyttöyttä ja naiseuttaan turvallisuudessa ympäristössä. Tyttöys ja naisuus on hyvin moninaista, ei ole yhtä tapaa olla tyttö tai nainen. Tyttöyteen ja naiseuteen liittyy yhteiskunnassamme hyvin monenlaisia stereotyyppioita ja myyttejä, joita kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisellä työllä pyrimme tiedostamaan, kyseenalaistamaan ja purkamaan. (Vantaan Nicehearts ry 2015.)

Vantaan Tyttöjen Tila on tyttöjen ja nuorten naisten oma tila, jossa voi saada tukea omaan kasvuunsa, tulla nähdyksi ja kuulluksi sellaisena kun on ja viettää vapaa-aikaansa lämminhenkisessä, yhteisöllisessä ympäristössä. Tyttöjen Tilaan ovat tervetulleita kaikki 10–28-vuotiaat tytöt ja nuoret naiset ja sellaisiksi itsensä tuntevat, erityisesti voimaantumisen tarpeessa olevat. Vantaan Tyttöjen Tilan toimintamallia ja sen vaikutusta käsittelen lisää opinnäytetyön luvussa 6.

Vantaan Tyttöjen Tilan toiminta perustuu vahvasti laajalle levittyneeseen Tyttöjen Talo® –konseptiin sekä sukupuolisensitiiviseen työotteeseen, jota on kehitetty Suomessa jo yli kymmenen vuoden ajan erityisesti Setlementtiliikkeen johdolla. Vuonna 1998 käynnistyneen Upea minä –tyttöhankkeen johdosta syntyi Suomen ensimmäinen Tyttöjen Talo® Helsinkiin vuonna 1998, jonka perustajana oli Kalliolan Nuoret ry yhteistyössä Setlementtinuorten liiton ja Helsingin Nuorisosiainkeskuksen kanssa. (Eischer & Mulari & Uusitalo-Herttua 2012, 6.) Tänä päivänä Tyttöjen Taloja® on yhteensä seitsemän: Espoo, Helsinki, Kuopio, Oulu, Rovaniemi, Tampere ja Turku (Setlementtiliitto ry. 2015). Tyttöjen Talot® ovat matalankynnyksen kohtaamispaikkoja ja sosiaalisen nuorisotyön toimipisteitä, joihin 10-28-vuotiaat tytöt voivat kokoontua viettämään yhdessä aikaa, juttelemaan, kohtaamaan toinen toisiaan ja samalla olemaan osa yhteisöä. Mutta vielä enemmän, Tyttöjen Talot® ovat juuri niitä paikkoja, joissa tyttöjä ja nuoria naisia tuetaan kasvamaan juuri omannäköisiksi naisiksi. Tyttöjen oma tila antaa mahdollisuuden tuoda rohkeasti ja turvallisessa ilmapii-

rissä esiin omia kokemuksia sekä jäsentää ympärillä olevaa maailmaa ja omaa maailmankatsomustaan. (emt. 2012, 8.)

Tyttöjen Talo® –konseptiin kuuluu monta erilaista toimintatapaa. Avoin toiminta mahdollistaa matalankynnyksen ryhmätoiminnan sekä tuen saamisen. Vuorovaikutteiset tyttöryhmät ovat taas tavoitteellisia pienryhmiä, joissa tietty ryhmä tyttöjä tapaa toisiaan tietyn ajan ja jonkun tietyn teeman ympärillä. Nämä ryhmät ovat aina voimaannuttavia, eivät ongelmakeskeisiä. Ryhmien kautta pyritään tukemaan tyttöjen kasvua ja kehitystä sekä myös tukemaan yhteyttä jokaiselle itselleen tärkeisiin asioihin. Tämän lisäksi Tyttöjen Taloilla® tarjotaan yksilötukea, nuoret äidit –toimintaa, monikulttuurista tyttötyötä sekä Pop In –seksuaalineuvontavastaanottoa. (emt. 2012, 9; Suomen Setlementtiliitto ry 2015).

Vaikka Vantaan Tyttöjen Tila ei käytäkään Kalliolan Nuoret ry:lle rekisteröityä Tyttöjen Talo® -nimeä, toimintaa on rakennettu ja kehitetty hyvin paljon tämän työn pohjalle. Vantaan Tyttöjen Tilan työntekijät tekevät tiivistä yhteistyötä Tyttöjen Talo® -verkoston kanssa ja Kalliolan Nuorten tyttötyön työalajohtaja, Mari Uusitalo-Herttua on myös osallistunut projektin ohjausryhmän toimintaan. Vantaan Tyttöjen Tilan johtajana myös koordinoi tällä hetkellä Etelä-Suomen Tyttötyö –verkostoa, johon kuuluu eri toimijoita tyttötyön kentältä.

4 SUKUPUOLISENSITIIVISYYDESTÄ VOIMAANTUMISEEN

4.1 Sukupuolisensitiivisyys

Sukupuolisensitiivinen työtapa tai lähestymistapa tarkoittaa sitä, että tunnistetaan sukupuolen vaikutus ihmisen elämään ja hänen tekemiinsä ratkaisuihin arjessa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kullekin sukupuolelle luontaisina pidettyjä käytäytymismalleja vahvistettaisiin vaan niitä tehdään näkyväksi. Sukupuolisensitiivisyys viittaa siis siihen, että ollaan tietoisia niistä odotuksista, joita yhteiskunta kohdistaa eri sukupuolen edustajiin. Vasta sitten kun nämä odotukset on tunnistettu ja

tiedostettu, voidaan niitä alkaa kehittämään niin, että ne sallivat moninaisuuden ja useammat vaihtoehdot eri sukupuolille. (Punnonen 2008, 521.) Lähtökohtana on myös erilaisuuden tunnistaminen, mutta niin, ettei näitä erilaisuuksia laiteta johonkin tiettyyn arvojärjestykseen. Sukupuolisensitiivinen nuorisotyö on nuoria voimaannuttava, syrjäytymistä ehkäisevä sekä elämänhallintaa ja osallisuutta tukeva työmuoto, jonka kautta myös tunnistetaan tyttöjen ja poikien erityistarpeita ja –haasteita. Tätä voisi myös kutsua sosiaalisesti vahvistavaksi työksi. (Näre 2008, 542-543.)

Sukupuolisensitiivisyys on myös herkkyyttä huomioida sukupuolen erilaiset vaikutukset nuorten kasvamisessa. Sukupuolisensitiivisessä nuorisotyössä tunnistetaan erilaisia tyttöinä ja poikana olemisen tapoja, muttei automaattisesti uusinneta niitä kyseenalaistamatta. Sukupuolisensitiivinen työote on myös sukupuoliroolien ja sukupuolittuneiden käyttäytymismallien purkamista, avaamista ja laajentamista. (Eischer, Mulari & Uusitalo-Herttua 2012, 10.)

Kyky tunnistaa miesten ja naisten erilaisuus sekä erot mm. tarpeissa ja viestintätavoissa on sukupuolisensitiivisyyden ytimessä. Myös kyky kuunnella ja havainnoida miesten ja naisten erilaisuutta eri konteksteissa on oleellista. Se on myös sukupuoleen liitettyjen arvojen ja asenteiden näkyväksi tekemistä ja tunnistamista. Sukupuolisensitiivisyyttä on pidetty edellytyksenä todelliselle sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumiselle. (Anttonen 2006, 2.)

Sukupuolisensitiivinen nuorisotyö ottaa huomioon kasvatustehtävän sekä sukupuolen yhteiskunnallisen merkityksen. Se pohjautuu tietoihin valintoihin ja perusteisiin. Sen avulla voidaan a) vähentää sukupuoliroolien aiheuttamaa jännitettä, b) tarkastella sukupuoleen liittyviä viestejä, c) antaa samaa sukupuolta olevan turvallisen aikuisen tukea ja roolimallia, d) antaa ryhmän tukea ja e) parantaa työn laatua nuorten kasvua ja sen tukemista (Anttonen 2006, 3).

Eischerin (2011, 15) mukaan nuorta tuetaan löytämään omannäköinen naiseutensa tai miehisyytensä moninaisten mallien ja vaihtoehtojen joukosta sukupuolisensitiivisen työotteen avulla. Paneutuminen naiseksi kasvamisen erityisyyteen ja siihen liittyvien kipukohtien tunnistaminen mahdollistaa tyttöjen kokonaisvaltaisen tukemisen oman identiteetin rakentamisessa.

Sukupuolisensitiivisen nuorisotyön tavoitteena on pääosin stereotyyppisten sukupuoliroolien avaaminen, purkaminen ja tyttöjen kasvun tukeminen sosiaalisen nuorisotyön metodeja hyödyntäen. Tämä voi tapahtua mm. tarjoamalla tytöille omia, ”poikavapaita” tiloja, joissa he voivat vertaisryhmissä käsitellä identiteettiä, ruumiillisuutta ja tyttöyteen liittyviä kysymyksiä. Tyttöryhmien keskeisenä ajatuksena on esimerkiksi tyttöjen itsetunnon vahvistaminen ohjaamalla heitä ottamaan vastuuta omista toiminnoistaan ja valinnoistaan, mutta myös rohkaistaan ilmaisemaan itseään, ratkaisemaan konflikteja ja puolustautumaan. (Honkasalo 2011, 259-260.)

Sukupuolisensitiivisyys käsitteenä on hiljalleen yleistymässä ja se usein sekoitetaan sukupuolineutraaliuteen. On kuitenkin tärkeää tehdä selväksi, että sukupuolisensitiivisyys ei ole sukupuolineutraaliutta. Kasvatuksessa sukupuolineutraalius tarkoittaisi sitä, että sukupuolta tai sen erilaisia merkityksiä ei otettaisi nuorten toiminnassa huomioon laisinkaan. Lapselta tai nuorelta itseltään ja hänen ympäristöltään saatetaan jopa salata tai kieltää hänen sukupuolensa. (Eischer 2011, 15.) Sukupuolisensitiivisyys kaikessa yksinkertaisuudessaan taas tarkoittaa sitä, että nuori kohdataan omana yksilöllisenä persoonana ilman sukupuoleen liittyviä oletuksia. Se on herkkyyttä lasten, nuorten ja aikuisten moninaisuudelle. Tavoitteena on tarjota nuorelle moninaisia ihmisenä olemisen malleja ja tapoja.

Tyttöjen omissa tiloissa eri toimijoiden puolesta tehdään sukupuolisensitiivistä tyttötyötä. Näitä tiloja voisi myös kutsua tyttöjen omina niin fyysisinä kuin henkisinäkin tiloina, joissa jokainen kohdataan juuri sellaisena kuin hän on. Erilaiset tytöt ovat yhdessä ja yhdenvertaisesti mukana oppimassa toisiltaan, löytämässä uusia ystäviä, saamassa uudenlaisia ja erilaisia kokemuksia arkeen, sekä kohtaavat välittäviä aikuisia, joilla on olkapää tukena niin iloissa kuin suruissakin. Tyttöjen oma tila voi olla myös paikka, jossa tytöt ja nuoret naiset voivat pohtia kysymyksiä kuten ”kuka minä olen?” ja ”mikä minusta tulee isona?”. Paikka, jossa voi pohtia omaa identiteettiään ja myös rakentaa sitä positiivisessa ja kannustavassa ilmapiirissä. Paikka jossa ei kiusata, syrjitä tai jätetä ketään yksin. Paikka josta voin löytää edes sen yhden ystävän.

4.2 Kulttuurisensitiivisyys

Kulttuuria voitaisiin ajatella ihmisyhteisön persoonallisuutena. Ihmisyhteisöt ovat ainutkertaisia ja erottuvat toisistaan kulttuurinsa takia aivan kuten ihmiset erottuvat toisistaan oman persoonallisuutensa takia. Voidaan siis sanoa, että kulttuurin merkitys ihmisyhteisölle on sama kuin persoonallisuuden merkitys yksilölle. (Cantell 2000, 13.)

Kulttuurisensitiivisen työn käsite on käyttökelpoisempi kuin monikulttuurinen työote. Monikulttuurisuus johtaa usein ajattelemaan, että kaikki maahanmuuttajat tai kansainvälisen taustan omaavat ihmiset ovat samanlaisia ja yhtenäinen ryhmä. Kulttuurisensitiivisyys merkitsee herkkyyttä huomioida eri kulttuurien erityispiirteitä. Kulttuuri merkitsee erilaisia olemisen tapoja, joita määrittelevät myös nuorisokulttuurit, erilaiset elämäntavat tai yhteiskunnallinen osallistuminen. Näillä erilaisilla kulttuureilla saattaa olla erittäin merkittävä rooli nuoren identiteetin muotoutumisessa. (Eischer, Mulari & Uusitalo-Herttua 2012, 10.)

Kulttuurisensitiivisyys on myös herkkyyttä omassa asennoitumistavassa, käyttäytymisessä, tarkassa ja jatkuvassa havainnoinnissa sekä analysoinnissa. Mielestäni tämä tarkoittaa sitä, että ollaan valmiita kohtaamaan toinen ihminen ainutlaatuisena yksilönä arvostavasti samalla tiedostaen etnisen taustan, kulttuurin, sosiaalisen statuksen ja uskonnollisen vakaumuksen tai erilaisten kielten vaikutukset jokaisen ihmisen elämään. Tätä voisi varmasti myös kutsua kulttuurienväliseksi kommunikoinniksi, dialogiksi, kohtaamiseksi ja arvostamiseksi. Monikulttuurisuutta tai kulttuurisensitiivisyys voidaan nähdä myös eräänlaisena taitona. Suomen Kuvalehden puheenvuorossaan Tommi Laitio (2015, 59) sanoi tämän taidon olevan empatia eli kyky nähdä maailma toisten silmin. Se on myös taitoa työntää oma kokemus sivuun ja keskittyä ymmärtämään ja arvostamaan toista. Empatia voi auttaa meitä käsittämään, että jokainen meistä voi kokea eri tilanteet ja asiat toisin kuin minä itse. Se on myös kykyä tehdä yhteistyötä vaikka emme olisikaan kaikesta samaa mieltä.

Erilaisiin kulttuurin, uskonnon ja maahanmuuttajataustan mukanaan tuomiin erityiskysymyksiin kiinnitetään erityistä huomiota juuri kulttuurisensitiivisessä tyttötyössä. Tytöt liikkuvat kulttuurin eri tasoilla identiteettiään rakentaessaan. Vaikka he olisivatkin tunnistettavissa jonkin tietyn kulttuurin jäseniksi yksilöinä, jokaisella on myös

oma henkilökohtainen suhde omaan kulttuuriin ja kulttuureihin. Yksilö saattaa olla osa useampaa kulttuuria samaan aikaan. Tänä päivänä nuoret väistämättä elävät useammassa kulttuurissa – olivat he sitten maahanmuuttajia tai eivät. (Näre 2008, 542.) Kulttuurisensitiivisellä työotteella yritetään kuunnella sitä kulttuuria, jota ei tunneta ja edistää samalla kulttuurien vuoropuhelua. Tämä tähtää liittymiseen eristämisen sijaan. Pelkän monikulttuurisuudenkin korostamisessa voi puuttua kulttuurisensitiivisyys, jos siihen ei sisälly kulttuurien välistä vuoropuhelua tai ainakin siihen pyrkimistä. (Näre 2008, 544.)

Kulttuurisensitiivisyys Vantaan Tyttöjen Tilalla näkyy yksinkertaisesti siinä, että toiminta on avointa ihan kaikille riippumatta heidän taustastaan. Kulttuurisensitiivisyys ei tarkoita samaa kuin maahanmuuttajat tai että kulttuurisensitiivinen toiminta olisi kohdennettu vain maahanmuuttaja-taustaisille tytöille ja nuorille naisille. Vantaan Tyttöjen Tilalla kaikki tytöt ovat yhdessä, yhdenvertaisesti eikä erityisiä, omia ryhmiä ole maahanmuuttaja-nuorille. Kulttuurisensitiivisessä tyttötyössä on tärkeä myös pohtia valtakulttuurissa vallitsevia arvoja ja asenteita (Eischer 2012, 46).

4.3 Voimaantuminen

Voimaantuminen eli empowerment on käsite, jota tänä päivänä käytetään hyvin monessa yhteydessä. Niin yksilön kuin työ ja työyhteisöjen hyvinvoinnin yhteydessä puhutaan voimaantumisen prosessista ja sen tukemisesta. Voimaantuminen on myös hyvin vahvana osana nuorten sosiaalisessa vahvistamisessa ja syrjäytymisen ehkäisyssä. ”Voimaantuminen tarkoittaa sitä, että ihminen löytää omat voimavaransa ja ottaa vastuuta omasta elämästään. Voimantunne syntyy omien oivallusten ja kokemusten kautta. Voimaantunut ihminen on itse itseään määräävä ja ulkoisesta pakosta vapaa.” (Hjelm & Tikkala 2008.)

Voimaantuminen on myös omaa sisäistä vahvistumista ja sitä, että ihminen kokee olevansa tasapainossa itsensä ja ympäristönsä kanssa ja näin ollen myös sisäisesti vahva. Voimaantuessaan ihmisen itsetunto paranee, hän kykenee asettamaan ja myös saavuttamaan päämääriä ja elämänhallintakyky paranee. (Siitonen 1999, 88.) Lisäksi hänen toiveikkuutensa tulevaisuutta kohtaan kasvaa. Voimaantuminen voi-

daan määritellä yksilön valintojen ja sosiaalisen ympäristön väliseksi ihannetilaksi (Rostila 2001, 41).

Juha Siitosen voimaantumisteoria määrittelee voimaantumisen ihmisestä itsestään lähtevänä, henkilökohtaisena ja sosiaalisena prosessina. Voimaa ei voi antaa toiselle. (Siitonen 1999, 6). Voimauttaminen ei siis ole sama kuin voimaantuminen eikä voimaantumista voi opettaa, vaan mahdollistaa. Siitosen voimaantumisteoria ja sisäinen voimantunne keskittyy seitsemään eri kategoriaan: vapauteen, vastuuseen, arvostukseen, luottamukseen, kontekstiin, ilmapiiriin ja myönteisyyteen. (Siitonen 1999, 63.) Omat voimavarat vapauttava tunne ja vastuullinen luovuus ovat sisäistä voimantunnetta. Myönteisyys ja positiivinen lataus heijastuu ihmisistä, jotka ovat saavuttaneet sisäisen voimantunteen. Tämä on myös yhteydessä hyväksyvään luottamukselliseen ilmapiiriin ja arvostuksen kokemiseen. Sisäisen voimantunteen saavuttaneella ihmisellä on halu yrittää parhaansa ja ottaa vastuu myös yhteisön toisten jäsenten hyvinvoinnista, käyttämällä rohkeasti ja luottavaisesti toimintavapauttansa (Siitonen 1999, 61). "Sisäisen voimantunteen kategoriat (vapaus, vastuu, arvostus, luottamus, konteksti, ilmapiiri, myönteisyys) ovat läheisesti toisiinsa kytkeytyneinä ja merkityssuhteessa keskenään. Ratkaisevat puutteet, yhdessäkin kategoriassa, voivat heikentää tai jopa estää sisäisen voimantunteen rakentumista tai ylläpitämistä. Ihanteellisessa tilanteessa kaikki sisäisen voimantunteen kategoriat tukevat ihmisen voimavarojen kasvua." (Siitonen 1999, 61.)

Tyttö- ja naistyössä puhutaan vahvasti voimaantumisen mahdollistamisesta ja tukemisesta, jolloin voimaantuminen nähdään mm. prosessina, joka jatkuu koko elämän ajan. Yksilön toimintakyky vahvistuu ja sisäinen voimantunne lisääntyy. Voimaantunut henkilö on rohkea, luottavainen ja hyvän itsetunnon omaava. Hänellä on uskoa tulevaisuuteen ja omiin mahdollisuuksiin, hän on itsenäinen, tuntee oman arvonsa ja hänen taitonsa ja osaaminen on lisääntynyt. Hän on tullut kuulluksi ja nähdyksi, on päässyt refleктоimaan omaa oppimistaan, on tullut osalliseksi joihin yhteisöä, joka on salliva, avoin ja yhdenvertainen. Voimaantunut yksilö on niin fyysisesti, henkisesti kuin sosiaalisestikin hyvinvoiva henkilö, jolla on vaikutus yksilötasolta perheeseen, yhteisöön, alueeseen ja kokonaiseen yhteiskuntaan. Usein puhutaan myös kuinka hyvinvoivat naiset kasvattavat myös koko perheen hyvinvointia. Sisäinen voiman tunne on myös itsensä johtamista, motivaatiota ja toivon tunnetta, joka ei kuitenkaan ole pysyvä olotila. Voimaantunut ihminen ei myöskään ole super-

nainen tai supermies, vaan hänellä on ymmärrystä myös omista haasteista ja kehittämiskohteista. Voisi ajatella, että tämä tarkoittaisi myös sitä, että ihminen on sinut itsensä kanssa. (Lämsä 2011, 122).

Vantaan Tyttöjen Tilan toiminnassa voimaantuminen ja voimaantumisen tukeminen nähdään toiminnan keskipisteenä ja kaikkien eri toimintamuotojen tavoitteena. Vaikka toiminta ehkä tytöille itselleen ja ulkopuolisille saattaa näyttäytyä enemmän harastustoimintana, niin avoimet ja tavoitteelliset tyttöryhmät kaikki keskittyvät tyttöjen itsetunnon, itsevarmuuden, omanarvon tunnon ja omien vahvuuksien tunnistamiseen, kehittämiseen ja arvostamiseen. Toiminnassa voidaan käsitellä mm. seuraavia näkökulmia: ”Minkälainen minä olen? Mitä eri puolia minussa on? Mitä vahvuuksia minulla on? Mitä minun unelmani ovat?”. Voimaantuminen on prosessi, joka lähtee nuoresta itsestään. Kasvattaja tai ohjaaja ei voi antaa nuorelle voimaa, vaan nuoren on tärkeää saada toimia omien voimavarojensa mukaisesti. Vantaan Tyttöjen Tilan toiminnassa on myös mukaillusti käytetty Voimaneidot –ohjausmallia, joka mahdollistaa ja edesauttaa nuoren voimaantumista tunnepedagogiikan menetelmien avulla. (Lankinen 2011, 11.) Tyttöjen Tila on turvallinen ympäristö, jossa toiminnallisten harjoitusten, ryhmätöiden ja sosiaalisen kanssakäymisen kautta edistetään tyttöjen minäkuvan kehittymistä, uskoa omaan kykyihinkin ja positiivista ajattelua tulevaisuutta kohtaan.

4.4 Hieman taustaa tyttötyön selvityksiin

Kulttuuri- ja sukupuolisensitiivistä nuorisotyötä on selvitetty muun muassa useiden ammattikorkeakoulutason opinnäytetöiden kautta viime vuosina (mm. Saarela 2015, Keskitalo & Korhonen 2015, Kujala 2015). Tämä kertoo mielestäni siitä, että aiheesta on tullut entistä tärkeämpi ja ajankohtaisempi yhteiskunnassamme, ja myös siitä, että erityisesti sukupuolisensitiivisen nuorisotyön toimijoiden määrä on lisääntynyt Suomessa. Karoliina Ojasen mukaan tyttötutkimuksessa ollaan kiinnostuneita muun muassa siitä, millaisia kulttuurisia tiloja tytöt muodostavat keskenään, millaisissa olosuhteissa he elävät, ja miten tytöt kulttuurissamme esitetään. Feministinen tutkimus eri-ikäisistä tytöistä myös kuvastaa tyttötutkimusta. (Ojanen 2008, 1.) Tyttötutkimuksen kautta pystytään myös monipuolisesti ja moniulotteisesti kuvaamaan ja tulkitsemaan tyttökulttuureja (emt., 3). Tyttöjen kulttuureissa ja tyttöihin liitetyissä

käsityksissä myös kyseenalaistetaan sitä yhteiskunnallista sukupuolijärjestystä, joka ohjaa yksilön elämää. Tyttöyttä ei myöskään tutkita vain kehityksen ja kasvun näkökulmasta, vaan myös siihen liitettävistä merkityksistä. (Ojanen 2011, 13.) Tyttökulttuureja on 1970-luvulta saakka myös jäsennetty ns. oman huoneen käsitteen kautta. Aluksi tämä on viitannut konkreettisesti juuri tytön huoneeseen omassa kodissa, mutta tänä päivänä se nähdään kattavan ajatuksen laajemmin tyttöjen omasta tilasta. Näin ollen voitaisiin sanoa, että tyttökulttuurit muodostuvat tyttöjen keskinäisissä käytännöissä, joita ilmaistaan tyttöjen erilaisissa, omissa tiloissa. Nämä tilat luovat tytöille mahdollisuuden toisenlaiseen yhdessäoloon kuin sekaryhmissä ja näistä tiloista voi muodostua tytöille heidän omia, sosiaalisia paikkoja. (Anttila, Ojanen, Saarikoski & Timonen 2011, 135.)

Omaan opinnäytetyöhöni liittyen mainitsen erityisesti kaksi opinnäytetyötä, joiden tilaajana oli Vantaan Nicehearts ry ja juuri Vantaan Tyttöjen Tila. Sofia Saarela teki opinnäytetyön Humanistisessa ammattikorkeakoulussa aiheella ”Vantaan Tyttöjen Tilan merkitys kasvuun, voimaantumiseen ja syrjäytymisen ehkäisyyn” ja se valmistui keväällä 2015 (Saarela 2015). Tässä työssä Sofia Saarela pyrki selvittämään Vantaan Tyttöjen Tilan työn vaikutuksia toimintaan osallistuneiden tyttöjen elämässä, ja antaa myös kehittämisohjeita Tyttöjen Tila toiminnalle. Opinnäytetyötä varten Sofia Saarela haastatteli 23:a Vantaan Tyttöjen Tilalla nykyisin tai aikaisemmin käynyttyä tyttöä ja nuorta naista (Saarela 2015, 25). Sofia Saarelan opinnäytetyön johtopäätöksistä voi nähdä, että Vantaan Tyttöjen Tilan toiminnan erikoisuus tulee mm. siitä, että se on kohdennettu tietylle sukupuolelle eli vain tytöille ja nuorille naisille. Tytöt nostivat tämän asian esiin haastatteluissa ja sanoivat sillä olevan merkitystä heille ja heidän osallistumiselle toimintaan. Tytöt ovat kertoneet kavereilleen Tyttöjen Tilan toiminnasta, ja se on paikka, jossa he haluavat tutustua uusiin kavereihin ja osallistua yhdessä toimintaan. Jokainen haastateltava myös koki, että on saanut tukea ja apua Tyttöjen Tilan toiminnasta. Yhteisöllisyys ja yhdessä tekeminen nousivat myös esiin opinnäytetyön tuloksissa. (Saarela 2015, 42-45.) Sofia Saarelan opinnäytetyö antoi tarpeellista ja merkittävää palautetta Vantaan Tyttöjen Tilan työntekijöille toiminnan kehittämistä ja raportointia ajatellen.

Toinen merkittävä opinnäytetyö Vantaan Tyttöjen Tilan toimintaa koskien tehtiin Diakonia-ammattikorkeakoululle keväällä 2015. Liisa Keskitalo ja Maija Korhonen tekivät opinnäytetyön aiheella ”Vantaan Nicehearts ry:n Tyttöjen Tilan toiminnan ja

Tikkurilan seurakunnan nuorisotyön vertailu tyttöjen näkökulmasta”. Tämän opin-
näytetyön oli alun perin tarkoitus vertailla Vantaan kaupungin perusnuorisotyötä ja
Vantaan Tyttöjen Tilan toimintaa, mutta valitettavasti tutkimuslupaa ei myönnetty
kaupungin puolelta. Vantaan Tyttöjen Tilan näkökulmasta olisi juuri ollut tärkeää
nähdä, miten sukupuolisensitiivinen työ eroaa kaupunkien tarjoamasta nuorisotyöstä
ja miksi sukupuolisensitiivisellä työllä on oma roolinsa ja paikkansa nuorisotyön ken-
tällä. Keskitalon ja Korhosen opinnäytetyö toi joka tapauksessa merkittävää tietoa
Vantaan Tyttöjen Tilan toiminnasta tyttöjen näkökulmasta. Opinnäytetyön tuloksista
käy ilmi, että eroista huolimatta Vantaan Nicehearts ry:n Tyttöjen Tilan toiminnalla ja
Tikkurilan seurakunnan nuorisotyön toiminnalla on myös yhtäläisyyksiä. Yhteistä oli
ohjaajien kokeminen helposti lähestyttäviksi ja luotettaviksi, tilojen viihtyvyys sekä
kavereiden tärkeys toiminnassa. Yksi tärkeä ero oli siinä, kuinka vastakkaisen suku-
puolen läsnäolo toiminnassa koettiin. Tikkurilan seurakunnan nuorisotyön toimin-
nassa mukana olevat tytöt kokivat tärkeäksi sen, että mukana on molempien suku-
puolten edustajia, kun taas Vantaan Nicehearts ry:n Tyttöjen Tilassa haastattele-
mamme tytöt kokivat tärkeäksi sen, että Tyttöjen Tilassa he saivat olla vain tyttöjen
kesken. He kokivat, että poikien läsnäolo Tyttöjen Tilassa rajoittaisi heitä liikaa
(Keskitalo & Korhonen 2015, 2). Tämä asia tulee esiin myös siitä palautteesta, jota
Vantaan Tyttöjen Tilalla käyvät tytöt antavat jatkuvasti. He tuovat esiin sitä, kuinka
he saavat olla vapaasti omana itsenään, rohkeasti kokeilla uusia asioita, ja jutella
aikuisten naisten kanssa heidän kasvuun, identiteettiin ja elämään liittyvistä asioista
luottamuksellisessa ilmapiirissä. He kokevat myös olevansa rennompia ja avoi-
mempia tyttöerityisessä ryhmässä.

Ottaen huomioon, että yllämainitut opinnäytetyöt tehtiin toimintavuoden 2014-2015
aikana Vantaan Tyttöjen Tilalla, päätin itse ottaa omaan opinnäytetyöhön erilaisen
näkökulman. En kokenut enää tarpeelliseksi tehdä kohderyhmä-haastatteluja toi-
minnan merkityksestä ja vaikutuksesta, vaan kuvata Vantaan Tyttöjen Tilan toimin-
tamalli kokonaisuudessaan. Samalla työni tulee toimimaan kulttuuri – ja sukupu-
olisensitiivisen tyttötyön kehittämisprojektin loppuraporttina, joka samalla palvelee
työn tilaajaa ja rahoittajaa. Yhdessä nämä kolme opinnäytetyötä, jotka on tehty Van-
taan Tyttöjen Tilan toiminnasta tähän mennessä tulevat merkittävästi vaikuttamaan
toiminnan tulevaisuuden rakentamiseen Vantaan Nicehearts ry:ssä.

5 KULTTUURI- JA SUKUPUOLISENSITIIVINEN TYTTÖTYÖN KEHITTÄMISHANKE VANTAALLA 2013-2015

Tässä luvussa tulen kuvaamaan opinnäytetyöni kohteena olevaa Kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisen tyttötyön kehittämishanketta, sen perusteluja, tavoitteita ja sisältöjä.

Kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisellä tyttötyöllä tavoitellaan tyttöjen sosiaalista vahvistamista ja kulttuurienvälisen vuoropuhelun edistämistä. Tyttöjen sosiaalinen vahvistaminen on ennaltaehkäisevän nuorisotyön työväline. Vantaalla ei vielä tehdä tytöille suunnattua tyttötyötä suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti. Vantaan nuorisotoimen avoin toiminta tavoittaa pojat, mutta tytöt ovat käyttäjäkunnassa vähemmistönä. Tyttötyöllä tavoitellaan tyttöjä, jotka eivät syystä tai toisesta käy nuorisotaloilla, eivätkä käytä kunnallisia nuorille suunnattuja vapaa-ajan palveluja. Vantaalla tehdään tytöille suunnattua toimintaa kaupungin nuorisopalveluiden puitteissa, mutta sitä ei tehdä sukupuoli – ja kulttuurisensitiivisellä ohjausotteella pitkäjänteisesti, suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti. Vantaalla ei ole ollut tarjolla vain tytöille suunnattua toimintaa ennen Vantaan Tyttöjen Tilan avautumista maaliskuussa 2013. Kulttuuri- ja sukupuolisensitiivinen nuorisotyö mahdollistaa kasvatustehtävän sekä huomioi sukupuolen ja kulttuurin yhteiskunnallisen merkityksen. Julkisessa keskustelussa on ollut vahvasti esillä nuorten pahoinvoinnin lisääntyminen. Tyttöjen pahoinvoinnista ja pärjäämispaineista ollaan huolestuneita. Nuorisotyön sisällöllisen koulutuksen kehittäminen on tärkeää, jotta nuorisotyö pystyisi paremmin vastaamaan nykypäivän nopeasti muuttuviin haasteisiin. (Vantaan Nicehearts ry 2015.)

Kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisen tyttötyön mallin kehittäminen Vantaalla on alueellinen tyttötyön kehittämishanke, joka edistää kolmannen sektorin ja kaupungin eri hallintokuntien yhteistyötä ja lisää osaamista hankkeen aihealueesta ja siten edistää tyttöjen hyvinvointia. Kehittämishankkeen tavoitteena on ollut perustaa ja asemoida Vantaan Tyttöjen Tila pysyväksi toimijaksi Vantaalla.

5.1 Perustelu kehittämishankkeen toteuttamiselle

Kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisen tyttötyön mallin kehittäminen Vantaalla on ollut alueellinen tyttötyön kehittämishanke, joka edistää kolmannen sektorin ja kaupungin eri hallintokuntien yhteistyötä ja lisää osaamista hankkeen aihealueesta ja siten edistää tyttöjen hyvinvointia. Kehittämishanke on rahoitettu Raha-automaattiyhdistyksen (RAY) projektiavustuksella vuosina 2013-2015.

Nuorten ja erityisesti tyttöjen yksinäisyys on lisääntynyt ja koulukiusaaminen ja pärjäämispaineet ovat tulleet osaksi usean tytön ja nuoren naisen arkea ja elämää. Tarvitaan uusia ja ennakkoluulottomia keinoja tukemaan nuoren kasvua täysipainoiksi kansalaisiksi. Kansalais- ja järjestötoiminnan yhteisöllinen ja osallistava toiminta tukee nuoren kasvua.

Nyky-yhteiskunnassa tytöt tarvitsevat erityistä tukea aikuiseksi kasvamisessa. Tyttöjen oireilu, esimerkiksi väkivaltainen käytös, anoreksian lisääntyminen, naiseksi kasvamiseen liittyvät ongelmat ja eri kulttuureissa tyttöihin kohdistuvat odotukset haastavat nykypäivän tyttöjä ja heidän kasvattajiaan. Tytöt tarvitsevat omaa tilaa toimia ja kohdata toisia ilman ulkonäkö - ja pärjäämispaineita. On myös tyttöjä, jotka tarvitsevat kodin ulkopuolisen yhteisön kasvun tuekseen.

Sukupuolisensitiivisissä tyttöryhmissä ja -toiminnassa opitaan tunnistamaan omaa ääntä ja käyttämään sitä, mutta myös kuuntelemaan ja jakamaan asioita yhteisesti luottamuksellisessa ilmapiirissä ja ympäristössä (Punnonen 2008, 532-533). Silloin opitaan myös arvostamaan sekä omaa että muiden ihmisten sukupuolta, tunnistamaan eriarvoisuutta ja eri sukupuolia halventavia asenteita ja käytäntöjä sekä vahvistamaan sukupuolten tasa-arvoisuutta edistäviä ajattelu – ja toimintatapoja. Vuorovaikutus muiden sukupuolten edustajien kanssa on tietoisempaa ja tasavertaisempaa, kun sukupuolta ja siihen liittyviä merkityksiä on ensin tutkailtu oman sukupuolen mukaisessa turvallisessa vertaisryhmässä. (Punnonen 2008, 533.)

Milla Sandt toteutti Vantaalla 2010 pro gradu-tutkielmansa, joka käsitteli sukupuolten välisen tasa-arvon merkityksiä, budjetointia sekä työntekijöiden näkemyksiä aiheesta kunnallisessa nuorisotoimessa. Tutkielmassa tulee esille, että nuorisotyön varat jakautuvat eriarvoisesti. Nuorisotoiminnan osittainen eriyttäminen sukupuolen

mukaan voi luoda mahdollisuuksia osallistumiseen, esimerkiksi sellaisille maahanmuuttajataustaisille tytöille, joilla ei ole mahdollisuutta osallistua kaikille avoimeen toimintaan. (Sandt 2010.)

Maahanmuuttajataustaisille tytöille tai heidän ohjaajilleen suunnattujen ryhmien ja seminaarien teemat ovat usein painottuneet pakkoavioliittoihin, kunniaväkivaltaan ja ympärileikkauksiin. Tällä tavoin nuorten naisten minuuksia tehdään näkyväksi yksityisyyden ja heidän ruumiinsa kautta. Sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisen ohjausmallin avulla on ollut tarkoitus mahdollistaa näiden tyttöjen todellisen, kokemuksellisen äänen pääsyn kuuluville. Näin Vantaan Nicehearts ry pystyy lisäämään myös tyttöjen osallisuutta ja identiteetin vahvistumista. Ajantasainen tieto kuuluu kaikille ja on edellytys onnistuneelle kasvulle ja kehitykselle, mutta tavoitteena on painottaa yhdessä tekemisen ja dialogisuuden merkitystä tyttötyössä.

Vantaalla tehdään tytöille suunnattua toimintaa, mutta sitä ei tehdä sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisellä ohjausotteella, pitkäjänteisesti, suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti. Vantaalla ei ole tarjolla Tyttöjen Talo –tyyppistä toimintaa. Sandt (2010, 22) on tutkimuksessaan saanut selville, että Vantaalla nuorisotyön resurssit ovat vähäiset, eivätkä välttämättä riitä erillisen tyttö- tai poikatoiminnan järjestämiseen. Nuorisotiloille on myös asetettu viralliset minimivaatimukset, jolloin sukupuolen mukaan eriytetyn toiminnan järjestäminen ei ole mahdollista.

Milla Paunon (2009) mukaan: "Nuorisotiloille kehitetyt tyttöjen omat tilat ovat varmasti nostaneet tyttöjen kävijämääriä, mutta pojat hallitsevat silti näitä tiloja". Paunon selvityksen toimenpide-ehdotuksessa todetaan, että "Sukupuolisensitiivistä toimintaa on hyvä tukea edelleen myös erillisrahoituksella, mutta on syytä myös pohdita, miten sukupuolisensitiivisyys saataisiin sisällytettyä nuorisotyön käytäntöihin läpileikkaavana teemana".

Kehittämishankkeen rahoittajan eli Raha-automaattiyhdistyksen näkökulmasta jokaisessa kehittämishankkeessa täytyy kiinnittää huomiota myös innovatiivisuuteen. Kulttuuri- ja sukupuolisensitiivinen tyttötyön kehittämishankkeessa innovatiivisuus näkyy useammalla tavalla. Jo itsessään Vantaan Naisresurssikeskus Pihlajan toimintaidea on innovatiivista. Toiminnasta tekee innovatiivista se, että eri sukupolvet ja kulttuurit kohtaavat ja toimivat yhdessä arjessa ja pyrkivät täten vaikuttamaan

oman elämänsä positiiviseen kehittymiseen. Innovatiivisuus näkyy myös suunnitella olevassa toimintamallissa, jossa suomalaissyntyiset tytöt ja maahanmuuttajatytöt suunnittelevat tyttötoimintaa yhdessä muiden Naisresurssikeskuksessa toimivien kanssa. Naisresurssikeskuksessa kohtaavat äidit, tyttäret ja mummot sekä myös heidän lähipiirinsä. Tämän katsotaan olevan voimavara joka auttaa tyttöjä aikuiseksi kasvamisessa.

Hankkeesta tekee innovatiivisen myös se, että hankkeessa mukana olevat toimijat kehittävät vantaalaista sukupuolisensitiivistä toimintaa Naisresurssikeskuksen yhteisöllisen ja osallistavan toimintaideologian mukaisesti. Lisäksi tavoitteena on ollut kehittää tyttötyötä kulttuurit ja sukupuolen huomioivaksi ja rakentaa tyttötyön avulla toimintamalli, jota voidaan hyödyntää kasvatus- ja nuorisotyössä Vantaalla.

5.2 Hankkeen tavoitteet

Vantaan Tyttöjen Tilan kohderyhmänä ovat voimaantumisen tarpeessa olevat, 10-28-vuotiaat tukea tarvitsevat, syrjäytymisvaarassa olevat, yksinäiset, arat, ujut sekä monikulttuurisen taustan omaavat tytöt, nuoret naiset ja sellaisiksi itsensä tuntevat. Myös erityisesti nivelvaiheissa olevat nuoret naiset tarvitsevat erityistä huomiota juuri näiden siirtymävaiheiden tuomien elämänhallinnallisten ja sosiaalisten haasteiden vuoksi. Näihin nivelvaiheisiin kuuluvat siirtymät ala-asteelta ylä-asteelle, ylä-asteelta lukioon tai ammattikouluun, toisen asteen opinnoista seuraaviin vaiheisiin elämässä. Myös ne nuoret, jotka miettivät omaa identiteettiään usein kaipaavat sukupuoliherkkää tai –erityistä tilaa. Sukupuolen moninaisuuden kohtaaminen nuorisotyössä laajentaa kuvaamme siitä, millaisia ihmisiä saamme olla – tyttöinä ja poikina, miehinä ja naisina, tai muun sukupuolisina. Sukupuolinormit avartuvat ja voimme kaikki vapaasti olla juuri sellaisia kuin haluamme, omanlaisinamme yksilöinä. (Huuska 2015, 24.)

Nuoret äidit toiminta on tarkoitettu vantaalaisille alle 23-vuotiaille raskaana oleville ja synnyttäneille äideille. Nuoret äidit toimintamuoto tarjoaa monipuolista tukea ja toimintaa äidiksi tuleville nuorille. Ryhmissä ja avoimessa toiminnassa on mahdollisuus tavata muita samassa elämäntilanteessa olevia, keskustella luottamuksellises-

sa ilmapiirissä, pohtia elämänmuutokseen liittyviä asioita ja vahvistaa suhdetta äidin ja vauvan välillä. Nuorille äideille tarjotaan myös yksilöllistä tukea, apua, ohjausta tai neuvontaa. Nuoret äidit toiminta on tarkoitettu ensisijaisesti nuorille äideille ja heidän lapsilleen, mutta myös puoliso ja muu perhe huomioidaan toiminnassa. Vantaalla ei tällä hetkellä ole ainoastaan nuorille äideille tarkoitettua toimintaa.

Kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisen tyttötyön mallin kehittäminen Vantaalla on alueellinen tyttötyön kehittämishanke, joka edistää kolmannen sektorin ja kaupungin eri hallintokuntien yhteistyötä ja lisää osaamista hankkeen aihealueesta ja siten edistää tyttöjen hyvinvointia.

Kehittämishankkeessa on ollut kaksi päätavoitetta:

1. Asemoida vantaalainen Tyttöjen Tila osaksi Naisresurssikeskus Pihlajan toimintaa, ja
2. Kehittää ja levittää kulttuuri- ja sukupuolisensitiivinen toimintamalli nuorisotyöhön Vantaalla.

Päätavoitetta tukevat osatavoitteet vuosina 2013-2015:

- Markkinoida ja käynnistää tyttötyö Naisresurssikeskus Pihlajassa ja laatia sille vuositason toimintasuunnitelma;
- Suomen Setlementtiliiton valtakunnallisen sukupuolisensitiivisen tyttötyön kehittämishankkeen verkostotyön hyödyntäminen hankkeen suunnittelussa;
- Helsingin Tyttöjen Talon kokemusten hyödyntäminen Vantaan mallia kehitettäessä;
- Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden ja sivistystoimen kanssa kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisen ohjausmallin kehittäminen ja levittäminen sekä jatkosuunnittelu työryhmätyöskentelyssä; ja
- Käynnistää nuorisotyön ammatillista koulutusta antavan Kanneljärven opiston kanssa yhteistyö. Tavoitteena on löytää uusi toimintaväylä ammatillisen koulutuksen sekä työelämän välille.

Kehittämishankkeen pääyhteistyökumppaneina ovat toimineet eri sektoreiden toimijat Vantaalla ja koko pääkaupunkiseudulla. Suomen Setlementtiliitto ja Kalliolan Nuoret ry, joiden alle kuuluu Tyttöjen Talo® -toiminta Suomessa, ovat olleet äärimmäisen tärkeänä tukena vantaalaisen tyttötyön kehittämisessä. Vantaan kaupungin sivistystoimi ja nuorisopalvelut ovat erityisen tärkeä yhteistyökumppani rakennettaessa uudenlaista toimintamallia vantaalaisille nuorille. Eri järjestöt ja muut toimijat alueella ovat olleet mukana varmistamassa, että Vantaan Tyttöjen Tilan toiminta on tunnettua alueella, ja että kohderyhmään kuuluvat tytöt ja nuoret naiset ovat löytäneet tiensä Tyttöjen Tilan toimintaan.

6 KEHITTÄMISTEHTÄVÄN TULOKSET

Tässä luvussa tulen kuvaamaan Vantaan Tyttöjen Tilan toimintamallin/toimintakäytänteet. Mallintaminen tässä työssä tarkoittaa sitä, että kuvaan ja dokumentoin mahdollisimman konkreettisesti niitä erilaisia toimintoja ja menetelmiä, joita Vantaan Tyttöjen Tila toteuttaa 10-28-vuotiaille tytöille ja nuorille naisille. Toisin sanoen kuvaan luvussa sen miten ja miksi Vantaan Tyttöjen Tila tekee kulttuuri- ja sukupuolisensitiivistä työtä Vantaalla. Mallintamisprosessi on tapahtunut käytännössä koko kehittämishankkeen aikana eli vuosina 2013-2015. Kehittämishankkeen tavoitteena oli juuri löytää sopiva malli vantaalaiselle tyttötyölle, ja pilotoida ja kokeilla erilaisia toimintamalleja vuosien aikana. Alkuvaiheessa Vantaan Tyttöjen Tilan toiminta perustui vahvasti siihen työhön, mitä Vantaan Nicehearts ry:ssä oli tehty vuosien aikana tyttöjen kanssa eli matalankynnyksen toimintaan tyttöjen kesken. Ensimmäisen toimintavuoden aikana myös tutustuttiin muun muassa Tyttöjen Talon® tekemään työhön pääkaupunkiseudulla ja muualla Suomessa sekä käytettiin huomattavasti aikaa ja resursseja moniammatillisten yhteistyöverkostojen rakentamiseen Vantaalla. Tyttöjen Tilan toimintaa markkinointiin kouluilla ja eri tapahtumissa, ja tyttöjä alkoikin liittyä toimintaan hyvin nopeasti jo kehittämisprojektin alkuvaiheessa.

Suurimmat haasteet ja tienhaarat kehittämisprosessin aikana ovat oikeastaan liittyneet henkilöstön vaihtuvuuteen. Niin työntekijät kuin opiskelijaharjoittelijat sekä va-

paahteiset ovat vaihtuneet. Tämä on toki tuonut työyhteisölle uusia ideoita ja verkostoja, mutta vaihtuvuudella on ollut myös vaikutusta tyttöihin siinä, että he ovat saattaneet menettää sen yhden tutun aikuisen tuen, johon he ovat saattaneet juuri tukeutua ja luottaa. Mutta tämä on toki hyvin normaalia projektitoiminnassa, sillä työntekijät eivät ole niin sitoutuneita määräaikaisiin työsopimuksiin. Samaan aikaan työyhteisön moninaisuus vuosien aikana on ollut myös vahvuus. Erilaiset kokemukset, työhistoria, etninen tausta, elämäkokemus ja opintotausta ovat olleet kehittämisen perustana. Myös toiminnassa mukana olleet tytöt ja nuoret naiset ovat saaneet kohdata erilaisia naisia, moninaisia roolimalleja sekä saada innostusta ja esimerkkiä erilaisten uravaihtoehtojen rakentamiseen tulevaisuudessa.

Toinen haaste on liittynyt myös siihen, että Vantaa on kaupunkina hyvin laajalle leviittäytynyt ja välimatkat ovat pitkiä. Tikkurilassa toimiva tila on toki ollut aina hyvin keskeisellä paikalla hyvien liikenneyhteyksien päässä, mutta silti nuorten liikkuvuus kauempaa on ollut vaikeaa. Näin ollen Vantaan Tyttöjen Tilan toiminta ei ole tavoittanut esimerkiksi Länsi-Vantaalla asuvia tyttöjä. Suurin osa kävijöistä onkin Tikkurilasta ja sen lähialueilta. Yhtenä ratkaisuna tähän toimintaa on vuosien aikana jalkautettu myös kouluihin. Yhteensä viidessä koulussa on järjestetty tavoitteellisia tyttöryhmiä vuosina 2013-2015, joiden tarkoituksena on ollut tarjota sukupuolisensitiivistä tyttötyötä koulun tarpeisiin räätälöiden. Koulujen oppilashuoltoryhmät ovat ohjanneet ryhmään ne tytöt, jotka ovat tarvinneet erityistä tukea kasvuun, vuorovaikutukseen, sosiaaliseen vahvistumiseen sekä ystävien löytymiseen. Näiden ryhmien kautta olemme tavoittaneet tyttöjä myös laajemmalla Vantaalla. Tulevaisuudessa Vantaan Tyttöjen Tilan toiminnassa on otettava huomioon toiminnan laajentaminen ympäri kaupunkia mahdollisimman matalankynnyksisen toimintamallin kautta. Tässä voisi toimia esimerkiksi jonkinlainen ”Pop Up Tyttöjen Tila”-toiminta, jonka kautta pystyisimme jalkautumaan laajemmalle koko Vantaan alueella esimerkiksi eri kouluissa. Pop Up-toiminta voisi mahdollistaa eri-ikäisten tyttöjen kohtaamista siellä, missä tytöt itse viettävät jo aikaa, samalla tarjoten heille edes hetkellisen kokemuksen siitä, mitä Vantaan Tyttöjen Tilalla voisi olla tarjottavana heille. Markkinoinnin kannalta läsnäolo kouluilla toisi toiminnan konkreettisemmin lähelle kohderyhmää, kuin ainoastaan juliste tai mainos koulun seinällä. Jatkorahoituksen selvittäessä joulukuussa 2015 aiomme tehdä tarkemmat suunnitelmat toiminnan jatkolle ja kehittämiskohteiden toteuttamiselle.

Yksi tärkeä oivallus tai vahvuus on ollut se, että prosessin ja kehittämisprojektin aikana olemme todenneet, että sukupuolisensitiiviselle työlle on tilausta Vantaalla. Vantaan Tyttöjen Tila on ollut toivottu yhteistyökumppani ja useat ovat todenneet, että ”ihanaa, että nyt voidaan ohjata tyttöjä teille, eikä kauemmas Helsinkiin.” Koulu-kuraattorit ja koulupsykologit ovat nähneet meidät kumppanina ja tärkeänä toimijana Vantaalla. Tämä suora lainaus kertoo mielestäni tämän yhteistyön tärkeyden:

”Vantaan Tyttöjen tila on tullut minulle koulupsykologina tärkeäksi yhteistyökumppaniksi sellaisten asiakkaiden kohdalla, joiden on vaikea tutustua ikäisiinsä nuoriin itsenäisesti ja oma-aloitteisesti. Tällaisia tyttöjä on paljon omassa asiakaskunnassani yläkoulun psykologina. Olen keskustellut usean tytön kanssa Tyttöjen tilan toimintaan menemisestä ja osan kanssa olen myös käynyt vierailemassa Tyttöjen tilassa. Tutustumiskäynnit ovat poikkeuksetta toteutuneet hyvin joustavasti ja olen kokenut yhteistyön Tyttöjen tilan henkilökunnan kanssa kaikin puolin helpona ja mutkattomana. Tutustumiskäynnit ovat tuntuneet olevan tytöille hyviä kokemuksia, koska he ovat päässeet konkreettisesti tutustumaan paikkaan ja työntekijöihin, ja kynnys toimintaan mukaan menemiseen on näin madaltunut. Tyttöjen tilaan on ollut mukava viedä nuoria, koska siellä on aina hyvin lämmin ja hyväksyvä ilmapiiri ja vastaanotto tytöille. Eräs hiljainen ja arka asiakkaani totesikin osuvasti tutustumiskäynniltä lähtiessämme: ”Siellä tuntui tosi kivalta!”. Kun oma työkenttä on koulu ja työskentely tapahtuu pääsääntöisesti koulun seinien sisäpuolella kouluaikana, on hienoa tietää, että koulun ulkopuolella, oppilaiden vapaaajalla on ihmisiä, jotka omalla työllään kykenevät vaikuttamaan konkreettisesti ja positiivisesti tyttöjen arkeen.” (Koulupsykologi, yläkoulu Vantaalla.)

Alla kuvattuun toimintamalliin on päädytty kehittämishankkeen aikana. Mallinnuksessa ovat olleet mukana työyhteisön jäsenet, verkostokumppanit, ohjausryhmän jäsenet sekä luonnollisesti myös kohderyhmän jäsenet eli itse tytöt ja nuoret naiset. Vantaan Tyttöjen Tilan toiminta on aina perustunut vahvasti tyttöjen toiveisiin ja tarpeisiin, ja heidät on osallistettu mahdollisuuksien mukaan toiminnan kehittämiseen vuosien varrella. Tytöille on jaettu kyselylomakkeet toimintakauden alussa sekä lopussa, ja palautetta on myös haettu jatkuvalla tavalla ns. ”palauteseinän” sekä ”kysymys & vastaus”-laatikon avulla. Palautetta ja kehittämisideoita on kerätty myös yksilötyön, yhteisten keskusteluhetkien ja sosiaalisen median kautta.

Mallintamisprosessia on seurattu ja arvioitu koko kehittämisprojektin aikana. Seuranta on pääosin tapahtunut työyhteisön ja ohjausryhmän puolelta. Toiminnassa on

pääosin seurattu itse toiminnan kehittymistä, eri toimintojen sisältöjä, yhteiskumppanuuksien kehittymistä sekä kohderyhmän kävijämääriä. Seuranta on tapahtunut monella eri tavalla: viikoittaisissa projektitiimin palaverissa, ohjausryhmän kokouksissa, Vantaan Nicehearts ry:n työyhteisöpalaverissa ja projektitiimin puolivuositaisissa kehittämissäpäivissä. SWOT -analyysiä on käytetty aktiivisesti työkaluna, sillä se on ollut tuttu ja helppo tapa saada kaikki mukaan keskusteluun ja myös rakentavan palautteen jakamiseen. Kävijämäärien seuranta on myös ollut tärkeä indikaattori toiminnan kannattavuudelle ja volyymille. Yksinkertaistetun vieraskirjan kautta olemme pitäneet kirjaa jokaisen toimintaillan sekä ryhmän kävijämääristä, ja näin ollen keränneet vuositason tarkkoja lukuja kävijämääristä. Vuonna 2014 Vantaan Tyttöjen Tilalla oli yhteensä n. 1300 käyntikertaa. Vielä tarkemmin seurannassa täytyy ottaa huomioon se, millä tavalla seurataan yksittäisten tyttöjen tavoittamista ja käyntiä toiminnassa. Syksystä 2015 alkaen olemme keränneet tietoa myös siitä, ketä yksittäisiä tyttöjä toiminnassa on ollut mukana ja kuinka usein he käyvät Vantaan Tyttöjen Tilalla. Seurannalla on ollut suuri merkitys toiminnan kehittämistä ajatellen. Kävijämäärien pysyessä hyvin tasaisena ja tarpeeksi korkeana, projektitiimi on kokenut onnistuneensa toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Suora palaute itse tytöiltä on myös vahvistanut toiminnan sopivuutta erilaisille tytöille ja nuorille naisille. Toiminnan arvopohjan kannalta muun muassa seuraavat suorat palautteet tytöiltä ovat vahvistaneet Vantaan Tyttöjen Tilan toiminnan perustaa:

“Kaikki on täydellisiä omana itsenään.”

“Jokainen saa olla oma itsensä.”

“Ketään ei arvostella tai kiusata.”

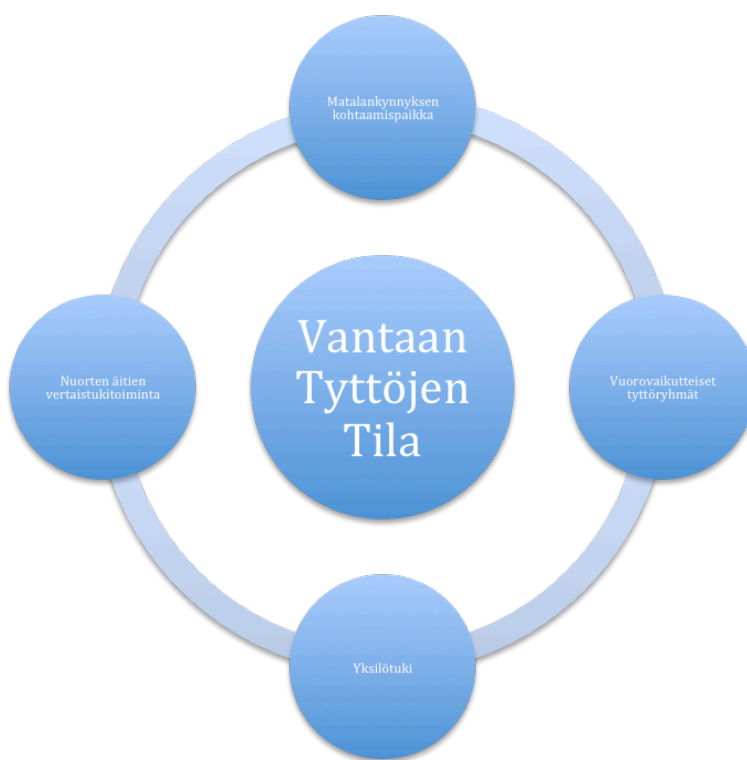
“Hyvä yhteishenki ja ilmapiiri.”

“Joka kerta kun tulen tänne, tunnen oloni tervetulleeksi.”

Projektitiimi on säännöllisesti raportoinut toiminnasta rahoittajalle eli Raha-automaattiyhdistykselle. Myös yhdistyksen hallitus on seurannut kehittämishankkeen tuloksia ja edistymistä omissa kokouksissaan.

6.1 Vantaan Tyttöjen Tilan toimintamalli

Tässä luvussa kuvaan nykyisen Vantaan Tyttöjen Tilan kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisen toimintamallin, joka on kehitetty vuosien 2013-2015 aikana. Samalla kuvaan myös niitä tuloksia ja vaikutuksia, joita olemme toimintamallin kautta saavuttaneet. Tuloksilla yleisesti tarkoitetaan niitä asioita, jotka kuvaavat toiminnalla aikaansaatuja välittömiä muutoksia. Vaikutukset taas kuvaavat toiminnalla saavutettuja muutoksia ja hyötyjä, jotka voivat olla välillisiä tai välittömiä. (Aalto-Kallio, Haake & Saarinen 2014, 6.) Vantaan Tyttöjen Tilan toimintamallin tuloksia ja vaikutuksia tullaan seuraamaan ja arvioimaan toimintamallin jalkauttamisen aikana syksystä 2015 alkaen.

Matalankynnyksen kohtaamispaikka erityistä tukea tarvitseville, syrjäytymisvaarassa oleville, yksinäisille, aroille, ujoille sekä monikulttuurisen taustan omaaville tytöille ja nuorille naisille:

Vantaan Tyttöjen Tilan avoimet illat ovat toiminnan kivijalka. Tilalla voi viettää vapaa-aikaa sohvalle lueskellen, muiden tyttöjen tai naisten kanssa ajatuksia vaihtaen tai keskustelemalla luottamuksellisesti aikuisen kanssa. Tyttöjen Tilan tarkoituksena on tarjota tytöille kohtaamispaikka, jossa tytöt ja nuoret naiset voivat tavata toisiaan

ja osallistua oman tahdon mukaan erilaisiin toiminnallisiin ryhmiin yhdessä muiden kanssa (mm. kokkikerho, liikunta, ilmaisutaito, kädentaidot, rentoutus, jne.). Erilaisia työpajoja järjestetään tyttöjen toiveet huomioiden. Avoin ilta on matalakynnyksinen toimintamuoto. Toiminta on vapaaehtoista ja ilmaista tytöille. Toiminta ajatuksenamme on tarjota turvallinen, viihtyisä ja toiminnallinen paikka, jossa jokaisella tytöllä ja nuorella naisella on mahdollisuus tulla kohdatuksi, kuulluksi ja nähdyksi omana itsenään. Eischer (2011) puhuu värikkäistä ja myös kodinomaisista tiloista, joissa työntekijöiden ja tyttöjen keskinäinen vuorovaikutus luo yhteisön, johon on helppo myös kiinnittyä. Tytöt saavat tuekseen rohkaisevia ja tukevia aikuisia, jotka ovat läsnä ja kuuntelevat. (Eischer 2011, 24.)

Toiminnan kautta tuemme jokaisen tytön ainutlaatuista kasvua omannäköiseksi naiseksi vastaamalla nuorten elämäntilanteiden ja kasvuympäristön luomiin haasteisiin ammattitaitoisesti. Tytöt ja nuoret naiset osallistuvat toiminnan suunnitteluun ideoimalla mm. toiminnan sisältöä, toiminnallisten ryhmien aihepiirejä, kokkikerhon ruokalistaa, retkien kohteita ja toimitilojen viihtyvyyttä koskevia muutoksia. He pääsevät myös refleктоimaan omaa oppimistaan ja tunnistamaan omaa osaamistaan ja kehittämään omia kykyjä uusien tietojen ja taitojen kautta.

Matalankynnyksen kohtaamispaikka tarjoaa oppimisympäristön, joka mahdollistaa hiljaisen tiedon siirtymisen, mallioppimisen ja vertaistuen eri-ikäisten naisten ja tyttöjen kesken. Yhteisöön on turvallista kiinnittyä ja tytöt löytävät välittäviä ja tukea tarjoavia aikuisia sekä uusia ystäviä Vantaan Tyttöjen Tilalta. Yksinäiset, arat ja ujut sekä sosiaalisia tilanteita pelkäävät tytöt ja nuoret naiset saavat tukea osallistumiseen ja yhteisölliseen toimintaan, jonka kautta heidän itsevarmuus ja rohkeus kasvaa. Yksinäisyyden tunne vähentyy uusien ystävien ja aikuisten läsnäolon ja huomion kautta. Yhdessä tekeminen (aikuisten kanssa) lisää yhteisöllisyyden ja kuulumisen tunnetta, lisää rohkeutta puhua vaikeistakin asioista ja sanoittaa omia tunteita (mm. seksuaalisuus, yksinäisyys, koulukiusaaminen, syömishäiriöt, oman identiteetin pohdinta).

Toiminnan kautta tarjotaan uusia kokemuksia, jonka kautta tytöt oppivat erilaisia taitoja, saavat kokea onnistumisia arjessa, ja saavat lisää uskoa omiin mahdollisuuksiin vaikuttaa ja osallistua. Matalankynnyksen kohtaamispaikka tarjoaa tytöille paikan, jossa heidät kohdataan juuri sellaisena kuin he ovat, ilman ennakkoluuloja,

syrrjintää tai kiusaamista. Ja tämä kohtaaminen on vasta alku kaikelle muulle työlle Vantaan Tyttöjen Tilalla. Kohtaaminen on elintärkeää jokaiselle, mutta erityisesti niille tytöille ja nuorilla naisille, joita kukaan ei muualla tunnu kohtaavan. Vantaan Tyttöjen Tilalla näitä tyttöjä on paljon. Aito ja turvallinen kohtaaminen on yksinäiselle suuri asia ja osaltaan mahdollistaa tyttöjen ja nuorten naisten voimaantumisen ja tukee heidän uskoa omaan itseensä ja lisää heidän oman arvon tuntoa. Siitonen (1999) kutsuisi tätä kykyuskomukseksi, joka tarkoittaa yksilön näkemyksiä ja uskomuksia itsestään ja omista mahdollisuuksista asettaa päämääriä (Siitonen 1999, 129).

Vuorovaikutteisten tyttöryhmien kautta tavoitellaan tyttöjen mahdollisuutta oppia kuuntelemaan ja kunnioittamaan itseänsä ja muita, tutkia omaa elämää ja jutella merkittävistä asioista luottamuksellisesti ja turvallisesti:

Tyttöryhmät ovat yksi Tyttöjen Tilan toimintamuodoista. Ryhmissä tyttöjen on mahdollisuus oppia kuuntelemaan ja kunnioittamaan itseänsä ja muita, tutkia omaa elämää ja jutella merkittävistä asioista luottamuksellisesti ja turvallisesti. Ryhmissä mahdollistetaan jokaisen nähdäksi ja kuulluksi tuleminen ja puretaan niitä yksilöllisiä esteitä, jotka saattavat vaikuttaa sosiaaliseen vuorovaikutukseen arjessa. Ohjaajana toimii aina aikuinen nainen. Ryhmässä tavataan yhdessä 4-8 tytön /nuoren naisen kanssa säännöllisesti joko n. 8-10 kertaa tai sitten koko lukukauden ajan. Tyttöjen Tilan työntekijät perustavat tyttöryhmät yksittäisten tyttöjen, tyttöporukoiden, koulujen ja muiden yhteistyökumppaneiden toiveiden ja tarpeiden pohjalta eri ikäisille tytöille ja nuorille naisille. Tytöt ryhmissä suunnittelevat itse toimintaansa ja sitoutuvat siihen ja tukeutuvat myös vertaistukeen ja vertaisoppimiseen. Koulukohtaisia tyttöryhmiä pystytään järjestämään maksimissaan kaksi/lukukausi. Vantaan Tyttöjen Tilalla järjestettävät vuorovaikutteiset tyttöryhmät järjestetään muun toiminnan ohessa erillisissä tiloissa tai sitten yhteistyökumppaneiden kanssa yhteistyössä ulkopuolisten ohjaajien toimesta Vantaan Tyttöjen Tilan toimintatiloissa. Vuorovaikutukselliset tyttöryhmät osaltaan ohjaavat tyttöjä etsimään omia mahdollisuuksiaan, polkujaan, sekä rajojaan mutta myös samalla auttaa heitä ilmaisemaan itseään (Eischer 2011, 78).

Vuorovaikutuksellisen toiminnan kautta opitaan sosiaalista vuorovaikutusta ja toisten huomioonottamista ja arvostamista. Eri kulttuurit ja erilaiset tytöt kohtaavat luotettavassa ympäristössä ja suvaitsevaisuus lisääntyy yhdenvertaisen toiminnan kautta. Monella suomen kieli ja sosiaaliset taidot, vuorovaikutustaidot sekä erilaiset tekemiseen ja harrastamiseen liittyvät taidot ja tiedot vahvistuvat. Vuorovaikutteiset tyttöryhmät lisäävät myös tyttöjen ryhmässä toimimisen edellytyksiä ja keskittymistä. Eri-ikäiset ja eri-kulttuuriset tytöt luovat keskinäisiä ystävyyssuhteita, tutustuvat toistensa kulttuureihin ja tapoihin, oppivat tasa-arvon, yhteisöllisyyden ja moninaisuuden arvoista. Vuorovaikutuksellisten ryhmien kautta voidaan vaikuttaa myös tyttöjen itsetunnon ja –luottamuksen kehittymiseen. Näiden kehittymistä tukee myös se turvallinen toimintaympäristö, jossa ihminen kokee olevansa hyväksytty ja arvostettu (Siitonen 1999, 137).

Yksilötuen ja –työn kautta tytöille ja nuorille naisille tarjotaan mahdollisuus keskustella luotettavan aikuisen kanssa mieltä askarruttavista ja ilahduttavista asioista luottamuksellisesti:

Tytöt voivat ottaa yhteyttä tai pyytää avoimen toiminnan aikana Tyttöjen Tilan ohjaajilta kahdenkeskisiä keskusteluaikoja, kun heillä on tarvetta jutella luotettavan aikuisen kanssa mieltä askarruttavista ja ilahduttavista asioista. Keskustelujen tarkoitus on tukea ja rohkaista tyttöjä kunnioittamaan ja luottamaan omiin voimavaroihin. Nuoren kanssa voidaan rakentaa toimiva ja tarvittava tukiverkosto. Ohjaaja voi tukea nuorta ottamaan yhteyttä tarvittaviin palveluihin ja tarvittaessa myös saatata nuoren sinne. Vantaan Tyttöjen Tilalla on laaja ja toimiva yhteistyöverkosto eri toimijoiden, kuten Vantaan kaupungin, ja nuorten kanssa toimivien järjestöjen kanssa. Yksilöaikoja tarjotaan muun toiminnan aikana tai muina aikoina tarpeen mukaan. Tytöille ja nuorille naisille tarjotaan myös mahdollisuutta ottaa yhteyttä sosiaalisen median kautta (mm. Facebook, Instagram, WhatsUp, matkapuhelin) toiminnan aikataulujen ulkopuolella. Yksilötuen kautta tavoitetaan niitä tyttöjä ja nuoria naisia, joilla on erityinen tuen tarve ja tuki lähtee yksilön tarpeista liikkeille.

Yksilötyön kautta nuoria ohjataan tarvittaessa tytölle sopivan tuen piiriin ja eteenpäin elämässään heidän tarvitsemallaan tavalla. Yksilötyön kautta tytöt ja nuoret naiset saavat tukea ja rohkaisua kuuntelemaan ja kunnioittamaan itseään ja luottamaan omiin voimavaroihin. Yksilötuki vahvistaa myös tytön ja ohjaajan välistä luottamuk-

sellista vuorovaikutusta ja antaa nuorelle mahdollisuuden tutustua Vantaan Tyttöjen Tilan toimintaan omilla ehdoilla.

Nuorten äitien vertaistukitoiminnan kautta apua ja tukea vanhemmuuteen ja uuteen elämäntilanteeseen:

Toiminnan on tarkoitus tarjota monipuolista tukea äidiksi tuleville nuorille. Odottavien äitien ryhmä on tarkoitettu raskaana oleville, ensisijaisesti ensisynnyttäjille. Vertaistukea tarvitaan erityisesti sen vuoksi, että nuoret äidit kokevat olevansa yksin raskautensa kanssa, kohtaavat ennakkoluuloja nuoren ikänsä vuoksi, jäävät usein yksin kotiin koska ystävät jatkavat nuoren elämää, saattavat kokea turvattomuutta ja tarvitsevat tukea ja rohkaisua, jotta pärjäisivät uudessa roolissa äitinä. Nuoret äidit ovat ikänsä perusteella terveydenhuollossa eräänlaisia väliinputoajia, eivätkä he aina itsekään tiedä, mihin he ikänsä perusteella kuuluvat ja mihin palveluihin heillä on oikeus tai miten erilaisia palveluja tulisi käyttää. Monet nuoret äidit jättävät osallistumatta neuvolan perhevalmennukseen tai synnytyssairaalan tutustumiskäynnille. Nuoret olisivat halukkaita osallistumaan valmennusryhmään, joka olisi suunnattu erityisesti nuorille synnyttäjille. (Koskela & Rasku 2009, 17-18.)

Ryhmässä on mahdollisuus tavata muita samassa elämäntilanteessa olevia, keskustella luottamuksellisessa ilmapiirissä, pohtia elämänmuutokseen liittyviä asioita ja vahvistaa suhdetta tulevaan vauvaan. Ryhmässä valmistaudutaan äitiyteen ja tulevaan synnytykseen. Ryhmä toteutetaan täydentyvänä suljettuna ryhmänä, johon sitoudutaan ryhmäkertojen ajaksi (10 viikkoa yhteensä). Ryhmässä on 4-6 nuorta odottajaa, jotka tapaavat kerran viikossa Vantaan Tyttöjen Tilalla, Tikkurilassa. Ryhmää vetää ohjaaja Vantaan Tyttöjen Tilalta ja perhetyöntekijä yhdestä Vantaan neuvolasta. Ryhmän toimintakerrat perustuvat odottavien äitien toiveisiin ja odotuksiin ryhmästä. Näin ollen odottavat äidit ovat aktiivisesti mukana toiminnan suunnittelussa.

Jo ennen ryhmän alkua, ja sen aikana äideillä on mahdollisuus tapaamisiin työntekijän kanssa, joissa tarjotaan yksilöllistä tukea, apua, ohjausta ja neuvontaa. Ennen ryhmään tuloa jokaisella osallistujalla on tutustumiskäynti ohjaajien kanssa.

Nuorten äitien kahvila on auki kerran viikossa Vantaan Tyttöjen Tilalla. Nuoret alle 23-vuotiaat äidit lapsineen voivat tulla viettämään kahvilaan mukavaa aamupäivää, samalla tutustuen muihin alueen äiteihin. Lapset saavat samalla ikäistään seuraa ja lopuksi järjestetään yhteinen musiikkileikkihetki. Kahvilan kautta nuorilla äideillä on mahdollisuus myös vaikuttaa mm. kahvilassa järjestettäviin vierailijäkäynteihin, lastenvaate- tai leluesittelyihin, ja keskusteluihin. Kahvilatoimintaan tavoitellaan n. 5-8 perhettä kerrallaan mutta se toki toimii avoimena toimintana, jonne kaikki ovat tervetulleita.

Nuorten äitien toiminnan kautta vantaalaiset nuoret äidit saavat niin ammatillista kuin vertaistukea arjen haasteisiin. Toiminta vaikuttaa positiivisesti niin nuoren äidin minäkuvaan ja pystyvyyskokemuksiin kuin koko perheen hyvinvointiin. Toiminta tarjoaa tukea uuteen elämäntilanteen, kohtaamispaikan ja mahdollisuuden omanikäiseen vertaistukeen sekä toiveiden mukaan toteutettavia mm. naiseuteen, äitiyteen sekä perhe-elämään liittyviä asiantuntijavierailuja.

Vantaan Tyttöjen Tilan toimintaa tukevat myös seuraavat toimintakäytänteet:

Moniammatillisen yhteistyön kautta vahvistetaan yhteisiä toimenpiteitä nuorten sosiaalisessa vahvistamisessa ja syrjäytymisen ehkäisemisessä ja kehitetään toimivia malleja varhaiseen puuttumiseen ja ennaltaehkäisevään nuorisotyöhön:

Vantaan Tyttöjen Tila tekee aktiivista yhteistyötä vantaalaisten ja pääkaupunkiseudun lapsi- ja nuorisotyön ammattilaisten kanssa. Yhteistyötä jatketaan entistä monipuolisemmin ja kehitetään toimivia malleja varhaiseen puuttumiseen ja ennaltaehkäisevään nuorisotyöhön. Etelä-Suomen tyttötyö –verkosto ja sukupuolisensitiivisen nuorisotyön verkosto jatkaa toimintaansa alueellisena yhteistyömuotona, jonka kautta lisätään tietoisuutta eri toimijoiden kesken kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisestä työotteesta ja sen merkityksestä sosiaalisen vahvistamisen kentällä. Yhteistyötaapaamisissa järjestetään eri toimijoiden kesken tarpeen mukaan ja Vantaan Tyttöjen Tila järjestää myös vierailuja ammattilaisille. Esimerkiksi koulukuraattorit ja nuorisotyöntekijät tulevat tutustumaan Tyttöjen Tilan toimintaan, jolloin heidän valmius ohjata kohderyhmään kuuluvia tyttöjä ja nuoria naisia kasvaa.

Moniammatillinen yhteistyö lisää Vantaan Tyttöjen Tilan tunnettuutta tärkeiden lapsi- ja nuorisotyön toimijoiden keskuudessa. Moniammatillisen yhteistyön kautta vaikutaan myös toimijoiden tietoisuuden kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisestä työotteesta sekä mahdollistetaan monipuolinen tuki erityistä tukea tarvitseville tytöille.

Osallistetaan vapaaehtoistoimijoita Vantaan Tyttöjen Tilan toimintaan:

Vantaan Tyttöjen Tilan vapaaehtoistoiminnalla halutaan vahvistaa naisten välistä yhteisöllisyyttä sekä hoivan ja huolenpidon kulttuuria keskuudessamme. Tyttöjen Tilan toiminnassa on mukana monenlaisia tyttöjä ja nuoria naisia ja siksi on tärkeää, että toiminnasta löytyy myös monenlaisia aikuisia naisia. Vapaaehtoiset naiset tarjoavat läsnäolollaan myös oman kokemuksensa naiseksi kasvusta ja naisena olemisesta – moninainen naiseus ja erilaiset naisen roolimallit auttavat tyttöjä löytämään oman itsensä näköistä naiseutta. Vähintään 10 vapaaehtoistojaa osallistetaan toimintaan vuoden aikana.

Vantaan Tyttöjen Tila järjestää vapaaehtoisinfoja vähintään kaksi kertaa vuodessa ja sen jälkeen kouluttaa vapaaehtoisia, täysi-ikäisiä naisia mukaan vapaaehtoistoimintaan. Vapaaehtoisten tueksi tarjotaan säännöllisiä ryhmänohjausmahdollisuuksia, koulutuksia kiinnostavista aiheista koskien tyttöyttä, naiseutta ja kulttuuri- ja sukupuolisensitiivistä työtettä, sekä myös iloa, tukea ja positiivista yhdessäoloa vapaaehtoisille. Vapaaehtoiset osallistetaan toiminnan suunnitteluun yhteisten suunnittelukokousten ja myös säännöllisten palautekyselyiden kautta, sillä kaikilla vapaaehtoisilla ei ole välttämättä mahdollisuutta osallistua suunnittelupalaveriin omien päättöiden vuoksi. Vapaaehtoistyössä tärkeinä toiminnan arvoina pidetään avoimuutta, luottamusta, omistautuneisuutta työlle ja ennen kaikkea kohtaamista. Yksi vahva osa-alue tyttötyössä eri puolella Suomea on juuri vapaaehtoistoiminta. Vapaaehtoiset naiset tuovat mukanaan toimintaan monenlaista osaamista, aikuisen läsnäoloa ja turvaa sekä myös mallin erilaisista naisista. Vapaaehtoiset voivat toimia erilaisissa rooleissa: ns. ”isosiskoina”, ryhmäohjaajina, läksyapuna tai vain keskustelukumppanina toiminnan ohessa. (Kujala 2015, 6.) Vapaaehtoisille järjestetään koulutusta sekä vertaistukea. Vapaaehtoiskoulutuksissa käydään läpi myös muun muassa vaikeiden tilanteiden ja kriisien kohtaamista, vaikka suurin vastuu näiden asioiden kohtaamisessa onkin aina itse työntekijöillä. (Kujala 2015, 7).

Vapaaehtoistoiminnan kautta tytöille ja nuorille naisille mahdollistuu mm. käsityöpaikat, yhteiset retket, uusien taitojen oppiminen ja uusiin ystäviin tutustuminen. Vapaaehtoiset vaikuttavat toiminnan suunnitteluun ja ideointiin ja tuovat tarvittavan resurssein toiminnan toteuttamiseen.

6.2 Toimintamallin arviointi –analyysi

Tässä kappaleessa kuvailen Vantaan Tyttöjen Tilan toimintamallin ja toimintakäytänteiden arviointia. Vantaan Tyttöjen Tilan toimintakulttuurissa arviointi näkyy työyhteisön arkisena työtapana, jossa kaikki työntekijät ovat sitoutuneita arviointiin. Rakentava vuoropuhelu ja arvioiva ajattelu onnistumisista ja kehittämistarpeista on osa arkityötämme. Opinnäytetyötäni varten järjestin arviointikeskustelun työyhteisössämme, jonka aikana teimme kokonaisarvion Vantaan Tyttöjen Tilan toiminnasta soveltaen ”Sinisen valtameren strategiaa” järjestökentälle (Soste ry. 2015). Sinisen valtameren strategia sopii tilanteisiin, joissa mietitään uutta suuntaa toiminnalle. Tämä strategia sopii myös järjestökentälle, jolloin mahdollistetaan järjestötoimijoita etsimään mm. uudenlaisia toimintamuotoja muuttuviin tarpeisiin. Sinisen valtameren strategiaa voi hyödyntää kuka tahansa, joka haluaa arvioida ja samalla kehittää toimintaansa. (Soste ry. 2015.)

Työyhteisön keskusteluun 25.9.2015 osallistui seitsemän henkilöä. Mukailun ”Sinisen valtameren strategian” kautta teimme kokonaisarvion sekä kehittämisen suunnan nelikentät (kuva 1). Näiden tehtävien ja analyysin kautta halusin koota aineistoa siihen, mitä tärkeitä asioita työyhteisön täytyy ottaa huomioon Vantaan Tyttöjen Tilan toiminnan jalkauttamisessa nyt ja tulevaisuudessa. Hain vastauksia muun muassa seuraaviin kysymyksiin:

- Mitkä ovat Vantaan Tyttöjen Tilan vahvuuksia?
- Miten varmistetaan, että toiminta jatkuu tulevaisuudessakin?
- Miten toiminta juurrutetaan Vantaalle?
- Mitä asioita täytyy ottaa huomioon työntekijöiden jatkuvuutta ajatellen?
- Miten vahvistetaan yhteistyöverkostoja?
- Miten markkinointi hoidetaan?

- Mitä yhteiskunnallisia haasteita on ympärillämme? Mikä on meidän roolimme kolmannen sektorin toimijana?

Arviointikeskustelu työyhteisön kanssa oli hyvin hedelmällinen ja antoi uusia näkökulmia toiminnan kehittämistä ajatellen. Vantaan Tyttöjen Tilan oma kolmen–neljän henkilön tiimi tekee jatkuvaa arviointia toiminnan tuloksista ja käytänteistä mutta tässä vaiheessa oli tärkeää osallistaa työyhteisön muita jäseniä keskusteluun. Keskusteli eteni ensin Vantaan Tyttöjen Tilan toimintamallin esittelystä, jonka jälkeen tehtiin kokonaisarvio –analyysi ja sen jälkeen kehittämisen suunta –analyysi. SWOT –mallin avulla käytiin läpi Tyttöjen Tilan toimintamallin vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat, jotka kuvaan alla. Aineisto jäsenyi avoimen keskustelun ja kysymysten kautta, jotka kokosin fläppitauluille. Osallistin jokaisen henkilön keskusteluun ja pyrin saamaan mielipiteitä esiin kaikilta. Erityisesti tyttötyö-tiimin ulkopuolisten jäsenten ajatukset olivat erityisen tärkeitä tässä keskustelussa, jotta uudet ja erilaiset näkökulmat tulisivat esiin.

Vantaan Tyttöjen Tilan toimintamallin vahvuuksiksi lueteltiin seuraavia asioita: kohderyhmän rajausta eli se, että toiminta on kohdennettu vain tytöille ja nuorille naisille sekä se, että toimintaa suunnitellaan vastaamaan tytöiltä ja nuorilta naisilta nousseisiin tarpeisiin ja toiveisiin. Sukupuolisensitiivisen ohjausmallin sekä sukupuolen moninaisuuden asiantuntijuus ovat myös tulleet esiin vahvuuksina. Työntekijöiden aitous, joka tulee esiin kokonaisvaltaisena kohtaamisena on yksi Vantaan Tyttöjen Tilan toiminnan vahvuuksia ja toimintaedellytyksiä. Toiminta on monipuolista ja asiakaslähtöistä. Toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa hyödynnetään työntekijöiden vahvuuksia ja osaamista, joka näkyy myös työhyvinvoinnissa. Vantaan Tyttöjen Tilan sijainti keskeisellä paikalla Tikkurilassa on myös yksi toiminnan vahvuuksia ja edellytyksiä. Vantaan Tyttöjen Tilan aktiivisuus sosiaalisessa mediassa nähdään myös myönteisenä asiana erityisesti kohderyhmää ajatellen.

Vantaan Tyttöjen Tilan heikkouksia käytiin myös läpi hyvin rakentavassa ilmapiirissä. Yksi suuri ja merkittävä heikkous tällä hetkellä on toimintatilojen pienuus ja se, että toimintatilaa jaetaan myös muiden Vantaan Nicehearts ry:n toimintamallien kanssa. Tämä asettaa painetta toiminnan volyymille, tilan sisustamiselle sekä aukioloaikojen joustavuudelle. Tiettyjen ikäryhmien, erityisesti yli 16-vuotiaiden tavoittaminen on ollut hankalaa ja tyttöjä on mukana tällä hetkellä toiminnassa hieman

entistä vähemmän. Markkinointiresurssit ja –osaaminen on vähäistä, ja vapaaehtoistoimijoita ei olla löydetty tarpeeksi auttamaan toiminnan toteutuksessa. Vantaan Tyttöjen Tilan tiimissä on myös ollut vaihtuvuutta, joka on vienyt henkistä resurssia erityisesti projektijohtajalta, mutta on myös vaikuttanut osallistujiin ja heidän motivaatioon. Kävijämäärien seurantaa pitäisi myös kehittää.

Toiminnassa nähtiin myös paljon uusia mahdollisuuksia. Muun muassa yhteistyö Vantaan Nicehearts ry:n Naapuriäiti –projektin kanssa nähtiin positiivisena. Naapuriäiti –projektin tavoitteena on olla läsnä lähiöissä ympäri Vantaata, jolloin on mahdollisuus tavoittaa niitä äitejä sekä perheitä, jotka eivät liiku tai osallistu erilaisiin palveluihin. Projektin kautta on myös tarkoitus olla läsnä kouluissa, jonka kautta voidaan myös markkinoida Vantaan Tyttöjen Tilan toimintaa. Myös vapaaehtoistoiminnan kehittäminen ja laajentaminen nähdään suurena mahdollisuutena tulevaisuutta ajatellen. Myös toiminnan vakiinnuttaminen sekä pitkäntähtäimen suunnittelun mahdollistuminen jatkuvan rahoituksen kautta on suuri mahdollisuus. Vantaan Nicehearts ry etsii tällä hetkellä isompia tiloja toiminnalle, ja tämä on myös merkittävä asia Vantaan Tyttöjen Tilan toimintaa ajatellen. On myös mahdollista, että Tyttöjen Tila eriytetään muusta toiminnasta omiin tiloihin, joka olisi toivottavaa ja mahdollistaisi toiminnan laajentamisen ja kehittämisen.

Kehittämisehdotuksia uhkien ehkäisemiseksi on myös monia. Markkinoinnin kehittäminen ja monipuolistaminen on tärkeää uusien tyttöjen tavoittamiseksi. Myös toiminnan suunnittelu haasteellisille ikä-ryhmille (yli 16-v.) on tärkeää. Nuorten äitien toiminnan kehittäminen edelleen sekä suljettujen, tavoitteellisten tyttöryhmien lisääminen on yksi kehittämisen kohde. Tulosten ja vaikutusten arviointi on elintärkeää. Tätä täytyy kehittää koko yhdistyksen tasolla sekä löytää toimiva tapa juuri tälle yhdistykselle arvioida toiminnan tuloksia ja vaikutusta. Suurimpia uhkia toiminnalle ovat tällä hetkellä rahoituksen loppuminen tai merkittävästi vähentyminen, työntekijöiden uupumus tai vaihtuvuus sekä mahdollinen toimintatilojen uusi sijainti, joka voi olla hankala muutos itse tytöille.

SWOT –analyysin jälkeen kävimme vielä läpi Kehittämisen suunta –nelikenttää (kuva 1 alla). Tämä oli ensimmäinen kerta kun työyhteisössä käytimme tätä nelikenttää ja koimme sen toimivaksi. Kehittämisen suunta –nelikentässä käydään läpi neljä eri

kysymystä toimintaan liittyen: Mitä toimintaa voidaan vähentää, mistä voisi luopua kokonaan, mitä olemassa olevaa tulisi vahvistaa sekä mitä uutta pitäisi luoda?

Kuva 1.

Lähde: Sovellus ja osa-alue Sinisen valtameren strategiasta, joka löytyy järjestökentälle sovellettavaan muotoon työstettynä SOSTEn verkkosivuilta (www.soste.fi).

Arviointikeskustelussa tuli esiin se, että toimintakäytännöissä olisi hyvä vähentää yhdistyksen yleisiä töitä, jotka aika-ajoin häiritsevät Vantaan Tyttöjen Tilan toiminnan suunnittelua ja toteutusta. Myös itse toimintaa avoimien tyttöjen iltojen aikana pitäisi selkeyttää, ja vähentää erilaisia työpajoja yhden illan aikana. Toisin sanoen, keskittyä selkeämmin muutamaaan toiminnalliseen pajaan yhden illan aikana. Toiminnassa on vähän asioita, joista pitäisi luopua, sillä toimintaa on kehitetty tyttöjen tarpeista ja toiveista lähtöisin.

Yhteisessä keskustelussa tuli kuitenkin selväksi, että yli 16-vuotiaiden tavoittelu ns. ”avoimilta markkinoilta” on hankalaa ja että kannattaisi ennemminkin keskittyä erityisryhmien tavoittamiseen. Näitä erityisryhmiä ovat muun muassa maahanmuuttajanuoret, jälkihuollon piirissä olevat nuoret naiset, sekä ne, jotka eivät syystä tai toisesta ole osallisena kunnallisissa palveluissa (mm. kunnalliset työpajat). Samaan aikaan on äärimmäisen tärkeää jatkaa yli 16-vuotiaiden tavoittamista. Allianssin (2015, 6) tekemän ”Kunnallisen nuorisotyön tulevaisuudenodotukset” –raportin mukaan nuorisotyön rahoitus on vähentynyt kolmanneksessa niistä kunnista, jotka osallistuivat raportin kyselyyn. Kuntien ja valtiontalouden leikkaukset ovat suuri huoli nuorisotyön kentällä. Kunnallisesta nuorisotyöstä leikataan, ja samalla vastuuta siirretään kolmannelle sektorille. Tämä ei välttämättä tarkoita, että rakennettaisiin uusia kumppanuuksia tai yhteistyömuotoja, vaan vastuuta siirretään suoraan järjestöille, joilla on myös vankka kokemus nuorisotyöstä. Yli 16-vuotiaiden kanssa työskentelyssä korostuu korjaavan nuorisotyön tärkeys. Jo olemassa oleviin haasteisiin ja ongelmiin pyritään löytämään ratkaisuja yhdessä nuorten kanssa.

Lopussa kävimme vielä keskustelua siitä, mitä uutta Vantaan Tyttöjen Tilan toimintaan voisimme luoda jatkorahoituksen selvittyä. Hyvä ajatus tuli ”Vantaan Tyttöjen Tilan Blogista”, jota niin osallistuvat tytöt ja nuoret naiset, sekä työntekijät voisivat vuorollaan kirjoittaa. Mutta suurin uusi kokonaisuus koskee seksuaalineuvontaa/seksuaalikasvatusta, joka tällä hetkellä puuttuu Vantaan Tyttöjen Tilan toiminnasta. Vaikka seksuaalisuus käsitteenä liitetäänkin useasti toiminnalliseen seksiin ja lisääntymiseen, seksuaalinen kehitys on kuitenkin paljon muuta. Se on muun muassa elämäntaitojen opettelemista vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa ja omien sekä toisten rajojen oppimista ja huomioon ottamista. Se on myös ihmiseksi kasvamisesta, tunteiden tunnistamisesta, sietämisestä ja hallitsemisesta. Vantaan Tyttöjen Tilalla voitaisiin erilaisten vuorovaikutustilanteiden kautta antaa nuorille naisille esimerkkiä

siitä, miten myös seksuaalisuuteen liittyvistä asioista voidaan keskustella luottamuksellisesti, asiallisesti ja arvokkaasti. (Aho, Kotiranta-Ainamo, Pelander & Rinkinen 2008, 40.) Seksuaalisuuden portaita käyttäen, Vantaan Tyttöjen Tilalla voitaisiin tarjota eri-ikäisille ja eri kehitystasoilla oleville tytöille ja nuorille naisille tunnekasvatusmalli, jonka avulla voidaan käydä läpi kokonaisvaltaisesti niitä kehitysvaiheita, joiden kautta edetään kohti vastuullista seksuaalista käyttäytymistä (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2015, 8).

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Tämän opinnäytetyön oli tarkoitus kuvata Vantaan Tyttöjen Tilan kulttuuri- ja sukupuolisensitiivinen toimintamalli sekä toimintakäytänteet Vantaalla. Opinnäytetyö työelämälähtöisenä kehittämistyönä on ollut kokonaisuudessaan erittäin mielenkiintoinen ja opettavainen prosessi. Tilaajan näkökulmasta on ollut äärimmäisen tärkeää saada koottua Kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisen tyttötyön kehittämishankkeen tulokset yhteen eheään kokonaisuuteen, ja kirjoittaa auki se toimintamalli, jonka mukaisesti Vantaan Tyttöjen Tila toteuttaa sukupuolisensitiivistä ja kulttuurisensitiivistä tyttötyötä. Kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisyys ovat yksinkertaisesti jokaisen ihmisen arvokasta ja inhimillistä kohtaamista. Se on sitä, että jokainen kokee olevansa tervetullut, arvokas ja arvostettu kävellessään sisään Vantaan Tyttöjen Tilaan. Sukupuolisensitiivisyys on taas myös työntekijöiden herkkyyttä ja valmiutta tarkastella omia arvoja, maailmankuvaa, ja mahdollisia ennakkoluuloja, sekä olla valmis myös muuttamaan omaa toimintaa niin, että olisimme jokainen mukana rakentamassa yhdenvertaista, tasa-arvoista, yhteisöllistä sekä rauhanomaista yhteiskuntaa ympärillämme. Tämä työ on erityistä siinä, että Vantaan Tyttöjen Tila on ainut toimija, joka toteuttaa sosiaalista, sukupuolisensitiivistä tyttötyötä Tyttöjen Talo® -mallin mukaisesti Vantaalla.

Vantaan Tyttöjen Tilan toimintamalli on nyt valmis ja sen jalkauttaminen on onnistunut niin hyvin, että Vantaan Nicehearts ry:n yksi tärkeimmistä toimintamuodoista tänä päivänä on juuri Vantaan Tyttöjen Tila. Toiminnalle on haettu jatkorahoitusta Raha-automaattiyhdistykseltä kohdennetun toiminta-avustuksen kautta vuosille

2016-2018. Päättös tästä rahoituksesta tulee joulukuussa 2015. Tarkoituksena on jatkaa Vantaan Tyttöjen Tilan toimintaa Tikkurilassa ja edelleen kehittää olemassa olevaa toimintamallia kohderyhmän tarpeita ja toiveita huomioiden. Ottaen huomioon kunnallisen nuorisotyön tulevat muutokset nykyisen hallituskauden aikana, jalkautumisessa ja toiminnan juurruttamisessa on myös otettava huomioon se, kuinka voimme kolmannen sektorin toimijana lunastaa vielä suuremman paikan nuorisotyökentällä Vantaalla. Moniammatillista yhteistyötä, erityisesti Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden kanssa täytyy kehittää monimuotoisempaan suuntaan ja jopa pyrkiä tuomaan sukupuolisensitiivistä näkökulmaa läpileikkaavaksi teemaksi myös kunnalliseen nuorisotyöhön.

Myös vapaaehtoistoiminnan kehittäminen ja mahdollistaminen osana Vantaan Tyttöjen Tilan toimintaa on tärkeä uusi näkökulma. Vantaan Tyttöjen Tila tarjoaa konkreettisten työtehtävien lisäksi vapaaehtoisille yhteisiä tilaisuuksia, asiantuntijaluentoja, ja verkostoitumista. Vapaaehtoistoiminnalla yleensä tarkoitetaan kansalaisten monipuolista ja laajaa osallistumista yhteiseksi hyväksi tähtäävään toimintaan ilman rahallista korvausta (Harju 2010, 118). Ihmisten erilainen osaaminen ja aika on tärkeä lisä vapaaehtoistoiminnassa. Tätä voidaan kutsua myös palvelun tekemiseksi tai yhteisen hyvän palvelemisena. (Harju 2010, 119.) Naisten vapaaehtoistoiminnassa korostuu auttamisenhalu, toive verkostoitumisesta ja uusista tuttavuuksista sekä into oppia uusia asioita (Harju 2010, 120).

Kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisen tyttötyön kehittämisprojektin sekä Vantaan Tyttöjen Tilan johtajana koen, että opinnäytetyöstä on ollut meidän työlle suuri merkitys. Tämä prosessi on ”pakottanut” minut itseni ja meidän koko tiimin miettimään toimintakäytänteitämme, sekä arvioimaan niitä aidosti paikallisista lähtökohdista ja keskustelemaan avoimen dialogin kautta toimintamme kehittämiskohdista. Olemme myös rohkeasti haastaneet jo olemassa olevia tyttötyön toimintamalleja ja avoimesti kehittäneet sellaisen mallin, joka vastaa paikallisten tyttöjen toiveita ja tarpeita. Olen saanut työhöni koottua tärkeää tietopohjaa koskien tyttötyötä nuorisotyön kentällä ja uskon, että työstäni on apua myös jatkossa niin uusille työntekijöille perehdytyksen aikana kuin muun muassa uusille mahdollisille rahoittajille ja muille sidosryhmille. Opinnäytetyöni aikana haasteellisinta on ollut itsensä ”ulkoistaminen” työn prosessista sekä toiminnan arvioinnista. Olen toiminut projektijohtajana melkein kolmen vuoden ajan, ja projektin kokonaisvaltainen johtaminen, kehittäminen, toteutus, seu-

ranta ja viestintä on ollut minun vastuullani. Haastavaa on myös välillä ollut opintojen ja työn yhteensovittaminen mutta opinnäytetyön aiheen valinta onneksi sopi täydellisesti myös tilaajan tarpeeseen Vantaan Tyttöjen Tilan toiminnasta.

Opinnäytetyöni loppumetreillä lokakuussa 2015 nousi yleiseen keskusteluun sukupuolisensitiivinen kasvatusta, joka mielestäni tuo lisämerkitystä aiheelle myös yhteisöpedagogin ammattialaa ajatellen. Helsingin Sanomien mielipidekirjoituksissa löytyi useampi viittaus aiheeseen. Opettaja Heidi Säynevirta (HS mielipidekirjoitus 7.10.2015) puhuu sukupuolisensitiivisyydestä sellaisena kasvatuksena, jonka tarkoituksena ei ole kasvattaa kaikkia samaan muottiin, vaan mahdollistaa se, että jokainen voi ilmentää itseään kuten haluaa. Reija Katainen ja Nea Alasaari (HS mielipidekirjoitus 9.10.2015) kirjoittivat moninaisuuden hyväksymisestä ja kunnioittamisesta niin lapsissa kuin nuorissakin sekä siitä, kuinka sukupuolisensitiivisyys on nimenomaan sukupuolen merkitysten ja erojen tunnistamista, mutta yksilöön, ei sukupuolen kahtiajakoon perustuen. Mielestäni sukupuolisensitiivinen kasvatustapa ja ajattelu on tärkeää tuoda esiin niin varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa kuin nuorisotyössäkin. Vaikka Nuorisolaki ei listaakaan sukupuolisensitiivistä nuorisotyötä yhtenä työmuotona, näen yhä tärkeämpänä nostaa aihetta keskusteluun ja kehittää erilaisia työmuotoja ympäri Suomen. Myös Varpu Punnoson (2008, 534) mukaan erityisesti tukea tarvitsevien nuorten kanssa työskenneltäessä olisi tärkeää saada sukupuolisensitiivisyys osaksi kaikkea nuorten kanssa tehtävää työtä, jolloin yksilön vahvuudet ja taipumukset huomioidaan sukupuolesta riippumatta. Sukupuolisensitiivinen toiminta voi parhaillaan myös olla paikka nuorille oman identiteetin etsintään, kokeiluun sekä siihen, että löytää itselle sopivia olemisen tapoja turvallisessa ja avoimessa ympäristössä (Punnonen 2008, 523).

Lopuksi koen, että Vantaan Tyttöjen Tilan toiminta myös rakentaa rauhankulttuuria joka päivä, meidän kaikkien keskuudessa. Koen, että yhdessä voimme tukea toinen toisiamme kasvussa ihmisyyteen, hyvyyteen ja kauneuteen sekä kaikkien ihmisoikeuksien kunnioittamiseen, tasa-arvoiseen ja yhdenvertaiseen yhteiskuntaan sekä solidaarisuuteen ja toistemme ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Uskon, että tätä kautta opimme elämään yhdessä emmekä vain kulkemaan toistemme ohi huomamatta, kohtaamatta. Minä haluan uskoa, että myös juuri täällä ruohonjuuri tasolla joka päivä, istutamme rauhankulttuurin siemeniä yhteiskunnan eri osa-alueilla. Uskon ja toivon, että jos ne tytöt ja nuoret naiset, joita kohtaamme työssämme kokevat

itsensä merkitykselliseksi, he varmasti osaavat myös vaalia toistenkin ihmisarvoa? Jos he ovat saaneet tulla kohdatuksi ja arvostetuksi omana itsenään, he varmasti osaavat kohdata toisetkin avoimesti ja tasa-arvoisesti? Uskon, että näillä askelilla rakennamme rauhan, yhdenvertaisen ja solidaarisen yhteiskunnan perustuksia.

LÄHTEET

- Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Aalto-Kallio, Mervi, Haake, Niina & Saarinen, Erja (toim.) 2014. Arvioiva toimintakulttuuri järjestöarkeen. Helsinki: SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry.
- Aho, Tuulia & Kotiranta-Ainamo, Anna & Pelander, Anne & Rinkinen, Tuija & Alkio Paula (toim.) 2008. Puhutaan seksuaalisuudesta – nuori vastaanotolla. Helsinki: Priimus Paino Oy.
- Alasaari, Nea & Katainen, Reija 2015. Lapsen persoona on aina tärkeämpi kuin sukupuoli. HS Mielipidekirjoitus 9.10.2015.
- Anttonen, Erja 2006. Sukupuolisensitiivisyys kansalaistoiminnassa ja nuorisotyössä. KeVer-verkkójulkaisu 03/2006.
- Cacciatore, Raisa & Korteniemi-Poikela, Erja 2015. Seksuaalisuuden portaat. Helsinki: Grano Oy.
- Cantell, Matti (toim.) 2000. Monikulttuurisen nuorisotyön käsikirja. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Harju, Aaro 2010. Yhteisellä asialla. Kansalaistoiminta ja sen haasteet. Vantaa: Kansanvalistusseura.
- Hjelm, Anne & Tekkala, Tiina 2008. Voimavarana positiivinen mielenterveys - terveysnetti. Viitattu 26.8.2015.
http://terveysnetti.turkuamk.fi/Tyoikaisten/positiivinen_mielenterveys/index.html
- Honkasalo, Veronika 2011. Tyttöjen kesken. Monikulttuurisuus ja sukupuolten tasa-arvo nuorisotyössä. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.
- Eischer, Heli 2012. Kulttuurisensitiivinen tyttötyö. Teoksessa Eischer, Heli & Mulari, Heta (toim.) 2012. Tyttötyön kansio. Helsinki: Suomen Setlementtiliitto ry, 46-56.
- Eischer, Heli & Mulari, Heta & Uusitalo-Herttua Mari 2012. Tyttötyö kääntyi 2010 – luvulle. Teoksessa Eischer, Heli & Mulari, Heta (toim.) Tyttötyön kansio. Helsinki: Suomen Setlementtiliitto ry, 6-12.
- Eischer, Heli & Tuppurainen, Jonna 2011. Tyttöjen Talo on kuin avoin koti. Helsinki: Setlementtinuorten liitto ry.
- Huuska, Maarit 2015 (toim.). Sukupuolen moninaisuus. Helsinki: Seta ry.
- Kananen, Jorma 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Keskitalo, Liisa & Korhonen, Maija 2015. Vantaan Nicehearts ry:n Tyttöjen Tilan toiminnan ja Tikkurilan seurakunnan nuorisotyön vertailu tyttöjen näkökulmasta. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.
- Koskela, Tuisku & Rasku, Suvi-Maria 2009. Nuorten äitien kokemuksia äitiysneuvolasta saamastaan tiedosta ja tuesta sekä raskaudesta, synnytyksestä ja vanhemmuudesta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.
- Kujala, Elina 2015. Sukupuolisensitiivinen vapaaehtoistoiminta Tyttöjen Taloilla. Humanistisen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.

- Kurki, Leena 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen: muutoksen pedagogiikka. Tampere: Vastapaino.
- Laitio, Tommi 2015. Puheenvuoro: Monikulttuurisuus on taito. Suomen Kuvalehti 33/2015, 59.
- Lankinen, Mari 2011. Voimaneidot. Opas tyttöjen oman voiman haltuunoton ja aggression hallinnan tukemiseen. Helsinki: Tmi Terapeda.
- Lämsä, Anna-Liisa (toim.) 2011. Mieli maasta: Masentuneen nuoren kohtaaminen ja tukeminen. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Monkkonen, Sanna 2014. Yhteisöllisyys työhyvinvoinnin osana. Sosiokulttuurinen innostaminen Lappeen päiväkodissa. MAMK. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.
- Mulari, Heta & Eischer, Heli (toim.) 2012. Tyttötyön kansio. Helsinki: Suomen Setlementtiliitto ry.
- Näre, Sari 2008. Sukupuoli – ja kulttuurisensitiivinen tyttötyö. Teoksessa Hoikkala Tommi & Sell Anna (toim.) 2008. Nuorisotyötä on tehtävä – menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 541-547.
- Ojanen, Karoliina 2008. Katsausartikkeli. Tyttö tutkimuksen tytöt: keskusteluja tyttöjen moninaisuudesta ja tyttöjen vallasta. Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura ry. Viitattu 16.10.2015. www.elore.fi/arkisto/1_08/oja_b_1_08.pdf
- Punnonen, Varpu 2008. Sukupuolisensitiivinen sosiaalinen nuorisotyö. Teoksessa Tommi Hoikkala & Anna Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä! Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 521-540.
- Rostila, Ilmari 2001. Tavoitelähtöinen sosiaalityö. Voimavarakeskeisen ongelmanratkaisun perusteet. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Saarela, Sofia 2015. Vantaan Tyttöjen Tilan merkitys kasvuun, voimaantumiseen ja syrjäytymisen ehkäisyyn. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.
- Sandt, Milla 2010. Tasa-arvon paikka? Tasa-arvon merkitysten rakentuminen kunnallisessa nuorisotoiminnassa ja uusissa tasa-arvopolitiikan strategioissa. Tampereen yliopisto. Pro gradu -tutkielma.
- Seta ry 2015. Sukupuolen moninaisuus.
- Siitonen, Juha 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Oulun opettajankoulutuslaitos. Viitattu 13.3.2015. <http://herkules oulu.fi/isbn951425340X/isbn951425340X.pdf>
- Soste ry 2015. Arviointityökaluja. Viitattu 9.9.2015. . <http://www.soste.fi/elinvoimaiset-jarjestot/arviointitoiminta/arviointitietoa/arviointityokaluja-2.html>
- Suomen Setlementtiliitto ry 2015. Sukupuolisensitiivisyys. Viitattu 13.3.2015. <https://setlementti-fi.directo.fi/sukupuolisensitiivisyys/>
- Suomen Setlementtiliitto ry. Tyttöjen Talot. Viitattu 6.10.2015 <https://setlementti-fi.directo.fi/sukupuolisensitiivisyys/toimintamuodot/tyttojen-talot/tyttojen-talo-konsepti/>
- Säynevirta, Heidi 2015. Lapsia ei tule pakottaa sukupuolirooleihin. HS Mielipidekirjoitus 7.10.2015.

- Ojanen Karoliina & Mulari Heta & Aaltonen Sanna (toim.) 2011. Entäs tytöt? Johdatus tyttö tutkimukseen. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Toikko, Timo & Rantanen, Teemu 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.
- Sjöholm, Johanna (toim.) 2011. Naisresurssikeskusten laatukäsikirja. Savion kirjapaino Oy.
- Vantaan Nicehearts ry:n projektitiedostot.
- Vantaan Nicehearts ry. Nicehearts 10-vuotta juhla julkaisu. 2011. Viitattu 25.9.2015.
http://www.nicehearts.com/files/nicehearts/Yhdistys/Nicehearts_10_HR.pdf
- Vantaan Nicehearts ry, yhdistyksen kotisivut. Viitattu 13.3.2015
<http://www.nicehearts.com/>
- Virtuaali ammattikorkeakoulu 2015 kotisivut. Viitattu 16.2.2015.
<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/0709019/1193463890749/1193464131489/1194289457551/1194290721663.html>